

FORORD.

Prosjektet "Nærings- og organisasjonsarkiv i Hordaland" vart starta sommaren 1980 for å kartleggja ikkje-offentleg arkivmateriale i fylket. Denne rapporten markerar fullføringa av den første delen av prosjektet, fase 1: registrering av arkiv hjå eksisterande verksemder.

I første delen av rapporten gjer me greie for bakgrunn og målsetjing for heile prosjektet og grunngjev oppsplittinga i tre mindre delprosjekt. Me viser elles til arbeidsrapport nr. 1, mars 1981.

Dinest kjem planar, opplegg og praktisk gjennomføring av det første delprosjektet - spørjeskjemaaksjonen. Denne delen er relativt omfattande, både avdi premissa for kartlegginga bør vera heilt klåre, men ikkje minst for at andre skal kunna dra nytte av våre røynsler dersom det vert aktuelt med liknande tiltak i andre distrikt.

I siste delen av rapporten presenterar me hovedresultata frå registreringsaksjonen. Det vert her lagt vekt på korleis arkiva fordelar seg på næringar, bransjar og geografiske område, og også kor langt arkiva går attende i tid. Særleg viktig har det vore for oss å gje overslag over omfanget av det arkivmaterialet me har registrert.

Når også nedlagde verksemder vert kartlagde i fase 2, vil dette, saman med opplysningar frå to tidlegare registreringsprosjekt (Bedriftshistorisk senter, Fiskeriprojektet), danna grunnlaget for eit framlegg til verneplan for næringsarkiv i Hordaland.

Vitskapleg assistent Anders Haaland har hatt hovedansvaret for planlegging og gjennomføring av registreringsaksjonen og har også skrive rapporten. Kontorfullmektig Ragna Brakstad har vore med i gjennomføringa av prosjektet og har hatt hovedansvaret for arkivering av utfylde spørjeskjema og for telefonaksjonen.

Prosjektet har sidan starten hatt denne styringsgruppa:
Instituttleder Sofie Rogstad, Norsk Privatarkivinstitutt.
Universitetslektor Helge W. Nordvik, Historisk institutt,
Universitetets i Bergen,
Førsteamanuensis Fritz Hodne, Norges Handelshøyskole,
Seksjon for økonomisk historie,
Byarkivar Arne Skivenes, Bergen byarkiv.
Arkivar John Ragnar Myking, Statsarkivet i Bergen.

Sistnemnde har fungert som dagleg leiar for prosjektet.

Statsarkivet i Bergen, 16. april 1982

John Ragnar Myking

INNHOLD:

I.	INNLEDNING: OM PROSJEKTET "NÆRINGS- OG ORGANISASJONS- ARKIV I HORDALAND".	
1.	Initiativ	s. 1
2.	Bakgrunn	s. 1
3.	Målsetting	s. 3
3.1	Totalregistrering	s. 3
3.2	Undersøkelsesområde	s. 4
3.3	Tre delprosjekter	s. 5
3.4	Innsamling eller registrering ?	s. 7
4.	Finansiering	s. 7
II.	REGISTRERING AV ARKIVER HOS EKSISTERENDE BEDRIFTER - SPØRRESKJEMAAKSJONEN: OPPLEGG	
1.	Innledning	s. 9
2.	Avgrensning av målgruppen	s.10
2.1	Om kriterier for valg av registrer- ingsobjekter	s.11
2.1.1	Kildesituasjonen	s.11
2.1.2	Bransjetilhørighet som utvalgs- kriterium ?	s.11
2.1.3	Geografisk lokalisering ?	s.12
2.1.4	Bedriftenes størrelse ?	s.12
2.1.5	Et statistisk tilfeldig utvalg ?	s.13
2.1.6	Alder som utvalgskriterium ?	s.1
2.2	Nærmere om målgruppens sammensetning	s.16
2.3	Praktiske problemer ved gjennomfør- ing av 1950/51 skillet	s.19
2.3.1	Ufullstendig aldersangivelse	s.19
2.3.2	Kommuneendringer og geografisk mobilitet	s.22
3.	Virkemidler: spørreskjema, følge- skriv, svarsendingskonvolutt m.m.	s.23
4.	Arbeidsprogram	s.26
III.	GJENNOMFØRING AV SPØRRESKJEMAAKSJONEN	
1.	Innledning	s.29
2.	Første aksjonsrunde	s.29
3.	Første purrerunde	s.30
4.	Annen purrerunde	s.31
5.	Tredje purrerunde - telefonaksjonen	s.34
6.	Om oppfølging og kontroll av data - og mer om prosjektets økonomi	s.36
IV.	RESULTATER - ANALYSE	
1.	Presisering av svarprosenten	s.38
2.	Om svarenes kvalitet	s.40
3.	Om usikkerhet i tabellverket	s.41
4.	Arkivmaterialets alder (tabell 1)	s.44
5.	Arkivene fordelt etter næring og bransje (tabell 2)	s.45
6.	Om arkivenes omfang (tabell 3 og 4)	s.49
6.1	Arkivenes størrelse	s.49
6.2	Hvor mange hyllemeter ?	s.49
7.	Geografisk variasjon (tabell 5)	s.53
8.	Arkivenes innhold (tabell 7)	s.54
V.	REGNSKAP MED KOMMENTARER	s.54

TABELL-LISTE:

Tabell 1: Reakjonene fordelt etter aksjonsrunder og arkivets alder (eldste dokument).	s. 56
Tabell 2: Sammendrag.	s. 57
" " : Arkiver fordelt på næringsgrupper, bransjer og etter alder (eldste dokument).	s. 58
Tabell 3: Sammendrag.	
" " : Kommentar.	s. 67
" " : Arkiver fordelt på næringsgrupper og etter alder, og med angivelse av omfang (hyllemeter)	s. 68
Tabell 4: Arkiver gruppert etter størrelse (hyllemeter) og alder (eldste dokument).	s. 72
Tabell 5: Fordeling på kommuner.	s. 74
Tabell 6: Telefonaksjonen.	s. 78
Tabell 7: Arkivenes innhold - dokumenttyper.	s. 78

BILAGSLISTE:

Bilag 1: Spørreskjema.	s. 79
Bilag 2: Følgeskriv.	s. 80
Bilag 3: Første purrekriv.	s. 81
Bilag 4: Annet purrekriv.	s. 82
Bilag 5: Utsendingskonvolutt	s. 83
Bilag 6: Svarendingskonvolutt.	s. 84
Bilag 7: Pressemelding.	s. 85
Bilag 8: Aviser som ga presseomtale	s. 87
Bilag 9: Eksempel på presseomtale - 1.	s. 87
Bilag 10: Eksempel på presseomtale - 2.	s. 88

- 1 -

I. INNLEDNING: OM PROSJEKTET "NÆRINGS- OG ORGANISASJONS- ARKIV I HORDALAND".

1. Initiativ.

Personer med tilknytning til Historisk institutt og Statsarkivet i Bergen tok våren 1980 initiativet til et prosjekt for "registrering av industri-, handels- og organisasjonsarkiv i Hordaland". (Navnet er blitt endret to ganger siden, og prosjektet heter i dag "Nærings- og organisasjonsarkiv i Hordaland"). 16. juni 1980 ble konstituert en styringsgruppe for prosjektet med bred representasjon fra arkivinstitusjoner og brukerinteresser. Følgende institusjoner var representert i gruppen: Norsk Privatarkivinstitutt/Bedriftshistorisk senter, Statsarkivet i Bergen, Bergen byarkiv, Historisk institutt, Universitetet i Bergen og Seksjonen for økonomisk historie, Norges Handelshøyskole. Statsarkivets representant ble utpekt til daglig leder for prosjektet. En bevilgning fra Universitetet gjorde det mulig å engasjere en vitenskapelig assistent for vel to måneder til å utarbeide planer for arkivundersøkelsen samt foreta enkelte forstudier. Vedkommende skulle ha sin arbeidsplass på Statsarkivet.

2. Bakgrunn.

Prosjektet ble begrunnet med at bare beskjedne mengder privat arkivtilfang var samlet inn ved offentlige arkivinstitusjoner og at man hadde dårlig oversikt over hva som befant seg i privat eie. En arkivundersøkelse utført ved Historisk institutt i tilknytning til forskningsprosjektet "De norske fiskeriers historie 1880-1980" hadde dessuten gitt grunn til å frykte at mye av det som ennå fantes på private hender var sterkt utsatt og trolig

også truet med tilintetgjørelse ¹⁾. Dels viste undersøkelsen at en stor del av bedriftene praktiserte løpende kassasjon av alt materiale eldre enn de lovpåbudte 10 år. Illevarslende var også de mange opplysninger om tildels gamle arkiver som var gått tapt i årene nærmest forut for undersøkelsen. Det kunne dreie seg om brann, sammenslutning av bedrifter, flytting til nye lokaler, eller destruksjonen kunne ha mer vilkårlige årsaker som en oppryddningsaksjon o.l. Det var likevel et spørsmål om ikke bedriftsdødeligheten utgjorde den største trussel mot bevaringsverdig materiale. Fiskerinæringen gjennomløp nettopp i 1960- og 1970-årene omfattende strukturendringer. Antall firmaenheter ble sterkt redusert. I enkelte tilfeller ble hele bransjer på det nærmerste utradert, uten å etterlate seg arkivmateriale av betydning. Spørreskjemaaksjonen viste at en mengde bedrifter var blitt oppløst bare de siste få årene, og at arkivmaterialet i slike tilfeller som oftest var gått tapt.

Fiskeriprosjektets undersøkelse kunne imidlertid ikke

---

1) Fiskeriprosjektets arkivundersøkelse ble gjennomført som en spørreskjemaaksjon i tidsrommet sommeren 1979-våren 1980, og siktet mot registrering av privatarkiv i fiskerinæringen. Næringen ble vidt definert, slik at den omfattet både fangstledd, tilvirkning, omsetning/eksport, ringvirkningsbedrifter samt organisasjonsapparat - for hele riket. Dog ble omsetning på detaljstnivå holdt utenfor, og det ble gjort utvalg for enkelte store grupper som fiskebåtreidere og båtbyggerier. Med disse forbehold ble det sendt spørreskjema til alle eksisterende bedrifter i næringen - ca. 2800 i alt - fordelt på 18 bransjer/kategorier. I tillegg kom 600 organisasjoner og kulturinstitusjoner. Samlet svarprosent ble omlag 30, etter én enkelt og høyst begrenset purrende (bare 1/3 av målgruppen ble purret). Undersøkelsen er nærmere presentert i "Skrifter nr. 2/1980 fra Forskningsprosjektet De norske fiskeriers historie - Næringshistorisk arkiv: prosjektrapport".

- 3 -

uten videre gies utsagnskraft for arkivsituasjonen i næringslivet som helhet ettersom den var beheftet med svakheter både m.h.t. representativitet og validitet. For det første var den begrenset til en enkelt og nokså spesiell næring. Faktorer som ustabil råstoffgrunnlag, sesong- og kombinasjonsdrift har tradisjonelt gitt fiskerinæringen et sterkere preg av usikkerhet enn de andre hovednæringer og dessuten forårsaket visse strukturelle særtrekk. På den annen side førte forhold som målgruppens store geografiske spredning og mangelfull finansiering - som i sin tur ga visse svakheter i det metodiske opplegg - til begrenset gjennomslagskraft. Med en respons på bare 30%, hvorav en del av svarene var usikre, er det høyst uklart hva undersøkelsen fortalte - selv om situasjonen i fiskerinæringen.

3. Målsetting.

3.1. Totalregistrering.

På bakgrunn av erfaringen fra Fiskeriprosjektet meldte det seg et behov for å foreta en mer systematisk kartlegging av ikke-offentlige arkiv innen et geografisk avgrenset og håndterlig område. En ønsket å foreta en totalregistrering i den forstand at den siktet mot å fange opp hele bredden i nærings- og organisasjonsstrukturen i det aktuelle område. Hva fantes bevart av arkivmateriale i de ulike typer bedrifter og organisasjoner? Hvor store kvanta kunne det være snakk om og hvordan fordelte materialet seg på tid, dokumenttype, bransje og lokalsamfunn (kommune)? Det ble understreket som en viktig del av målsettingen å tilstrebe kvantifisering av resultatene - så lang råd var.

Ettersom det ikke tidligere hadde vært forsøkt noe lignende her i landet, var det et poeng å legge undersøkelsen opp slik at den ikke bare kom lokale interesser til gode, men også kunne gi informasjon av mer generell verdi for arbeidet med privatarkiv i Norge.

- 4 -

Foruten Fiskeriprosjektets undersøkelse kjente vi bare til ett annet omfattende registeringsprosjekt for privatarkiv: Bedriftshistorisk senter, Oslo, hadde i 1979 påbegynt en aksjon for registrering av industriarkiver i Norge. Denne undersøkelsen som fremdeles pågikk sommeren 1980, var imidlertid avgrenset til de bedrifter som sto tilsluttet Norges Industriforbund. Dette gjaldt bare et utvalg av landets industribedrifter, selv om det nok omfattet mange av de største og viktigste bedriftene. For Hordalands vedkommende kan det neppe ha dreiet seg om mer enn 100 enheter; ettersom det fra dette fylket bare kom inn vel 40 svar. Når vi samtidig vet at det i Hordaland i 1979 fantes 1184 industribedrifter med 2 eller flere sysselsatte,¹⁾ ble det klart at det selv innen industrisektoren var behov for ytterligere kartlegging.

3.2. Undersøkelsesområde.

Prosjektgruppen hadde i utgangspunktet ingen sikre tilsagn om finansiering av undersøkelsen. Men med de ressurser en kunne regne med å skaffe til veie, ville en streng geografisk avgrensning være en helt nødvendig forutsetning for å kunne gjennomføre målsettingen om totalregistrering. På den annen side var det nødvendig at området var av en viss størrelse, og rimelig representativt m.h.t. næringsstruktur, dersom resultatene skulle kunne gi en pekepinn om tilstanden på landsbasis.

Hordaland fylke pekte seg ut som et passende registeringsområde: Fylket hadde med sine nærmere 400 000 innbyggere en meget variert næringsstruktur: Her fantes både industrifattige utkantkommuner, landkommuner med sterke innslag av småindustri og handel, og landkommuner med storindustrielle hjørnesteinsbedrifter. Endelig bidro Bergen med et fullverdig spekter av tradisjonelle bynæringer, og med et velutviklet nettverk av organisasjoner, hvorav en god del hadde hele landet som virkefelt.

---

1) NOS Industristatistikk 1979.

3.3. Tre delprosjekter.

Praktiske og metodiske forhold gjorde det hensiktsmessig å dele registreringsprosjektet i tre separate undersøkelser. For det første falt det naturlig å bearbeide organisasjoner og bedrifter hver for seg. Den relativt arbeidskrevende operasjonen - konkret indentifisering av målgruppene - krevet ulike fremgangsmåter for de to kategoriens vedkommende. Viktigere var imidlertid at vi for organisasjonene et langt stykke på vei kunne komme temmelig billig til resultatene: Prosjektet "Organisasjonene i Hordaland" var allerede våren 1980 i gang med kartlegging av organisasjonsstrukturen i alle fylkets landkommuner. Det spørreskjema som ble sendt ut til organisasjonene inneholdt også spørsmål om arkivsituasjonen. Prosjektet så ut til å få en meget god svarprosent.¹⁾ En samarbeidsavtale ga som resultat at organisasjonsprosjektet skulle stille til rådighet den del av svarmaterialet som vedrørte arkivforholdene. Dermed kunne vi for landkommunenes vedkommende nøye oss med bearbeiding og analyse av allerede innsamlet materiale. Da det dessuten ble klart at organisasjonsprosjektet syslet med planer om en tilsvarende undersøkelse for Bergen by, fant vi det økonomisk hensiktsmessig å vente med denne delen av vårt prosjekt. I heldigste fall kunne vår utadrettede virksomhet på denne sektor begrenses til oppsporing av arkivmateriale etter organisasjoner nedlagt før 1980. At mye arbeid kunne

---

1) Prosjektet Organisasjonene i Hordaland ble startet i januar 1979 som et samarbeids tiltak mellom Kulturavdelingen i Hordaland Fylkeskommune og Universitetet i Bergen (Institutt for sammenlignende politikk og Historisk institutt). Pr. 1/1 1980 hadde prosjektet mottatt svar fra hele 60% av de registrerte organisasjoner. En viktig årsak til det gode resultatet var at det hadde lyktes å mobilisere kommunenes kulturstyrer og kulturadministrasjoner til aktiv innsats for prosjektet. Hovedtyngden av "feltarbeidet" ble faktisk utført av disse instanser.

- 6 -

spares på denne måten blir klart når det nevnes at organisasjonsprosjektet pr. 1/1 1980 hadde identifisert hele 3200 organisasjoner i fylkets landkommuner.¹⁾

Når det så gjelder arkiver etter bedrifter og annen (selvstendig) næringsvirksomhet fant vi det mest praktisk å sondre mellom eksisterende og opphørte enheter. De første lar seg enkelt identifisere og kan bearbeides rasjonelt gjennom en bredt anlagt og relativt "kostnads-effektiv" spørreskjema-aksjon. For de opphørte bedrifter er derimot oppsporing av mulige arkiveiere et hovedproblem. Bedriftene lar seg saktens identifisere, men det er et langt skritt fra dette til lokalisering av nøkkelpersoner: siste innehaver eller etterkommere etter denne - særlig hvis det er noen år siden bedriften forsvant. For denne gruppen ville det være nødvendig både med omfattende forhåndskartlegging og flere forskjellige, til dels arbeidskrevende kontaktmetoder (aktiv bruk av massemedia, samarbeid med bransjeorganisasjoner, individuelle henvendelser til nøkkelpersoner m.m). Arbeidsinnsatsen bak hver henvendelse ville bli vesentlig større enn i spørreskjemaaksjonen. Følgelig ville det bli nødvendig med konsentrasjon av innsatsen om få og snevre, men systematiske utvalg (1 kommune, 4-5 bransjer, et utvalgt tidsbilde m.m). Innenfor disse var det til gjengjeld meningen å grave dypt. Dersom de utvalgte områder var viktige nok og spredningen var god, ville resultatene av disse stikkprøvene kunne gi en brukbar antydning om helhetsbildet for de opphørte bedrifters vedkommende.

Arbeidet med de opphørte bedrifter fortonte seg som ganske annerledes uproblematisk.

Mot denne bakgrunn ble det besluttet å starte opp med kartlegging av arkivmaterialet hos de eksisterende bedrifter. Arbeidet med denne fasen skulle påbegynnes høsten 1980 og avsluttes i løpet av 1981. I fase 2

---

¹⁾ På dette tidspunkt var arbeidet avsluttet i 17 kommuner, i gang i 10 og ikke påbegynt i 6 kommuner.

- 7 -

skulle oppmerksomheten vendes mot de opphørte bedrifter, og dette arbeidet skulle om mulig begynne sist i 1981, og fullføres i løpet av 1982.

I fase 3 - 1983 - kom så endelig turen til organisasjonenes arkiver.

3.4. Innsamling eller registrering?

For å sikre hovedmålsettingen totalregistrering av ikke-offentlige arkiv, ble det lagt vekt på at prosjektet i første rekke skulle være et rent registreringsprosjekt. Innsamling av arkiv skulle bare foretas i slike tilfelle der verdifullt materiale sto i åpenbar fare for å bli tilintetgjort. I så fall skulle Statsarkivet i Bergen eller Bergen byarkiv bringes inn i bildet.

På den annen side var det tanken at registreringsaksjonene i sin tur kunne danne utgangspunkt for utarbeidelsen av en prioritert verneplan for privatarkiv i fylket. En forventet at de samlede arkivmasser ville vise seg så store at det ville være urealistisk - og lite hensiktsmessig - å gå inn for sikring av alt privat arkivmateriale. For å kunne foreta et faglig forsvarlig utvalg ville det være nødvendig både med en vidtgående registrering - og med kartlegging av nærings- og organisasjonsstrukturen i området gjennom et lengre tidsrom. Det ville i denne forbindelse også bli nødvendig å ta i betraktning det privatarkivmateriale som allerede var innsamlet ved offentlige arkiv- og kulturinstitusjoner (muséer, biblioteker o.l.). Arbeidet med en slik verneplan kunne tidligst ta til i 1983.

4. Finansiering.

Så langt om det undersøkelsesprogram som ble trukket opp av prosjektgruppen våren 1980. I hvilken grad det lot seg gjennomføre ville bero på hvor store midler det

- 8 -

lyktes å mobilisere til støtte for prosjektet.

Som nevnt hadde vi intet klart økonomisk fundament i utgangspunktet. At prosjektgruppen var sammensatt av personer med tilknytning til 5 arkiv- og forskningsinstitusjoner, betød ikke at de var oppnevnt som formelle representanter for sine respektive institusjoner, eller at disse hadde påtatt seg noen økonomiske forpliktelser vis å vis prosjektet. Vi gjorde heller ikke regning med å oppnå fullfinansiering av hele prosjektet gjennom én eller to store bevilgningsinstanser (NAVF, Norsk Kulturråd) - de samlede kostnader ville trolig overstige 200 000 kr. Planen var å søke suksessiv finansiering for de enkelte delprosjekter, og å spre søknadene på en rekke forskjellige instanser, slik at det enkelte støttebeløp ikke skulle bli avskrekkende stort.¹⁾

Separat, trinnvis finansiering av de tre delprosjekter var en dyd av nødvendighet, og lot seg dessuten forsvare ettersom hvert enkelt prosjekt hadde interesse i seg selv, og om nødvendig kunne stå på egne bein. Det ville f.eks. ikke være bortkastete penger om bare fase 1 ble gjennomført. Spredningen på mange finansieringskilder var også en nødvendighet, men likevel mer problematisk: arbeidsgrunnlaget ville bli usikkert. Bevilgningene ville flyte inn til ulik tid, enkelte institusjoner hadde lang behandlingstid for søknader, slik at de definitive økonomiske rammer for det aktuelle delprosjekt først ville foreligge på et forholdsvis sent tidspunkt. Dette kunne meget vel tenkes å skape problemer i forhold til både fremdriftsplan og bemanningssituasjon. Vi hadde likevel ikke noe valg.

---

1) Pr. 31/12 1981 har prosjektet søkt om finansiell støtte fra følgende instanser (de som er understreket har bevilget penger): Universitetet i Bergen, Norsk Privatarkivinstitutt, Kulturstyret i Hordaland fylke, Bergen Bank, Bergens Sparebank, Vestlandsbanken, Fana Sparebank, Bergens Skillingsbank, Norsk Kulturråd, Norges Almenvitenskapelige Forskningsråd, Bergen kommune, Meltzers høyskolefond, Nansenfondet (ennå ikke avgjort), samt indirekte: Statsarkivet i Bergen.

II. REGISTRERING AV ARKIVER HOS EKSISTERENDE BEDRIFTER - SPØRRESKJEMAAKSJONEN: OPPLEGG.

1. Innledning.

Takket være en rask bevilgning fra Universitetet i Bergen var altså det konkrete planleggingsarbeid blitt satt i gang tidlig på høsten 1980. Nye bevilgninger fra Privatarkivinstituttet og kulturstyret i Hordaland fylke - tilsammen kr. 15 000.- gjorde det i november samme år mulig å forlenge deltidsengasjementet til den vitenskapelige assistent som siden sommeren hadde vært knyttet til prosjektet.

De viktigste arbeidsoppgaver skulle være fullføring av detaljplanlegging og praktiske forberedelser vedrørende spørreskjemaaksjonen, samt utforming av en grovskisse for prosjektets fase 2: registrering av arkiver etter opphørte bedrifter.¹⁾ Det siste var nødvendig for i god tid å kunne ta fatt på arbeidet med å sikre finansiering av fase 2.

Ikke minst viktig var det å skaffe til veie midler til gjennomføring av spørreskjemaaksjonen og til bearbeiding av resultatene. Finansieringsbehovet ville være en funksjon av målgruppens omfang. Samtidig var det klart at dennes størrelse måtte sees i lys av det som ble betraktet som økonomisk realistisk. Den måtte heller ikke

---

1) Planer og kalkylder for de to første delprosjekter ble presentert i "Arbeidsrapport nr. 1 fra Registreringsprosjektet for bedrifts- og handels- og organisasjonsarkiv i Hordaland", som forelå i begynnelsen av mars 1981. (24 s.).

- 10 -

være større enn at fase 1 lot seg praktisk gjennomføre innen rimelig tid, nærmere bestemt innen utgangen av 1981.

2. Avgrensning av målgruppen.

Målsettingen var som før nevnt i prinsippet totalregistrering av alle ikke-offentlig bedrifts- og organisasjonsarkiv i Hordaland fylke. De viste seg imidlertid snart at dette var ugjennomførbart i praksis - selv for de eksisterende bedrifters vedkommende. En kalkyle på grunnlag av Norges Handelskalender viste at det i Hordaland i 1980 fantes mellom 11 000 og 12 000 bedrifter og selvstendige næringsdrivende i sektorene industri/håndverk, bygg/anlegg, samferdsel, varehandel og annen privat tjenesteyting. I tillegg kom 3500 bønder. Fiskerne og endel av de bedrifter som drev tilvirkning og omsetning av fisk og fiskeprodukter eller sekundærproduksjon i tilknytning til fiskerinæringen (redskaper m.m.), kunne holdes utenfor på grunn av Fiskeriprojektets arkivundersøkelse.

Selv for en spørreskjemaaksjon var dette et altfor høyt antall registeringsobjekter. Utarbeiding av adresse-lister, trykking av spørreskjema, følgeskriv og konvolutter, porto m.m. ville koste en god del penger, og det samme ville håndteringen av materialet ; pakking og adressering samt praktisk og analytisk bearbeiding av mottatte svar - alt i to eller flere runder. Ut fra Fiskeriprojektets erfaringer og de økonomiske rammer vi kunne regne med, måtte 3-4000 enheter betraktes som en øvre grense for hva vi kunne overkomme - særlig om det skulle bli mulig med en forsvarlig oppfølging av spørreskjemaene. Det var altså nødvendig med en temmelig handhendt beskjæring i bedriftsmassen.

2. 1. Om kriterier for valg av registreringsobjekter.

Rent teoretisk forelå flere muligheter. Bedriftene kunne elimineres i ønskete mengder etter bransje- eller næringstilhørighet, etter geografisk lokalisering, etter størrelse og alder eller på grunnlag av statistiske utvalgsmetoder. I praksis ble mulighetene begrenset av kildesituasjonen:

2.1.1. Kildesituasjonen.

Det var klart at vi med våre ressurser ikke kunne bygge opp adresselister i den aktuelle størrelsesorden på grunnlag av primærkilder som firmaregistre, oversikter fra bransjeorganisasjoner o.l. For å komme noen vei var vi avhengig av letthåndterlige sekundærkilder, helst så få som mulig. En slik kilde hadde vi i S.M. Bryde: "Norges Handelskalender". Dette verket, som har kommet ut årlig siden 1880, pretenderer å gi en fullstendig og ajourført oversikt over næringslivet i vårt land - med noen få unntak: de viktigste er primærprodusenter i jordbruk, skogbruk og fiske. I første bind er bedriftene ordnet geografisk; etter fylke, kommune og poststed, og alfabetisk innen det enkelte poststed. I bind 2 er de samme bedrifter ordnet etter bransje og økonomisk nivå (produksjon, eksport, salg en gros og en detalj, m.m.). Innenfor de enkelte bransjer/nivåer er enhetene ordnet etter poststed, og poststedene stokket alfabetisk, på tvers av fylker og kommuner. Kalenderen tillot altså både bransjetilhørighet og lokalisering som utvalgskriterier. Ville noen av disse være hensiktsmessige?

2.1.2. Bransjetilhørighet som utvalgskriterium?

For å begynne med bransjetilhørighet så var det flere grunner som talte mot å gjøre dette til et hovedkriterium. Målsettingen totalregistrering gjenspeilte en grunnholdning

hvor alle former for næringsvirksomhet ble betraktet som prinsipielt likeverdige. Rent bortsett fra problemene forbundet med å velge ut de bransjer som eventuelt skulle være med i undersøkelsen, heftet det betydelige praktiske svakheter ved dette kriteriet.

For det første var Handelskalenderens bransjeinndeling ekstremt findelt. Den har kategorier såvel for brede produktgrupper som for enkeltartikler. Ettersom bransjekategoriene ikke var organisert etter et logisk system for næringsklassifisering, men alfabetisk, ville det by på store problemer å forenkle inndelingen. Å arbeide med den gitte inndeling ville innebære store ekstrakostnader.

For det andre vil det enkelte foretak ofte være registrert som aktivt i flere forskjellige bransjer, og på ulike nivåer i én og samme bransje. Dette ville gjøre det vanskelig å utarbeide konsekvente bransjelister som samtidig var fri for dobbeltregistreringer. Selv om dette problemet lot seg løse, ville det bli en svært tidkrevende prosess. Dette både fordi antall kategorier og bransjer var svært høyt¹⁾ og fordi poststedene i bind 2 ikke er samlet fylkesvis, men ordnet alfabetisk.

2.1.3. Geografisk lokalisering?

Heller ikke utlukning etter geografisk lokalisering fremsto som en brukbar løsning i vårt tilfelle. De regionale variasjoner i fylkets næringsstruktur er så store at det ville bli vanskelig å finne frem til et utvalg av kommuner som ga et godt nok bilde av helheten.

2.1.4. Bedriftenes størrelse?

Bedriftenes størrelse var nevnt som en tredje mulighet. Valget av Handelskalenderen som hovedkilde utelukket imidlertid dette alternativet ettersom kalenderen på dette punkt gir utilstrekkelige informasjoner. Oppgaver over omsetning og verdiskaping mangler helt. Bare

---

1) Det dreier seg om nærmere 2700 bransjer/kategorier i 1980.

for få foretak finnes tall for sysselsetting, mens personlige selskaper mangler data om kapitalforhold. For øvrig mente vi at også småbedriftene hadde krav på interesse. De har tradisjonelt vært et viktig innslag i norsk næringsliv; ja, i næringer som håndverk, varehandel og privat tjenesteyting har de nærmest vært dominerende. Selv innenfor industrien har de små foretak hatt en sterkere stilling i vårt land enn det som har vært vanlig i vestlige industrinasjoner. I en del bransjer har dessuten innslaget av stabile småbedrifter vært stort: den lille enhet representerte en god tilpasning og ikke bare en gjennomgangsform på veien mot de store eller mellomstore enheter. Dette har kanskje særlig vært tilfelle i typiske bygdenæringer som båtbyggerier, mekaniske verksteder, trevarefabrikker o.l.

2.1.5. Et statistisk tilfeldig utvalg?

Hva så med et rent statistisk utvalg fra den alfabetiske firmalisten i Handelskalenderens bind 1? En slik prosedyre ville gi en rimelig dimensjonert målgruppe som samtidig var sammensatt på en representativ måte i forhold til variablene bransjetilhørighet, lokalisering, størrelse og alder. Dette spørsmålet har imidlertid flere sider. En ganske viktig kommer frem ved analyse av alderssammensetningen i kalenderens samlede bedriftsmasse. Kalenderen oppgir etableringsår for et flertall av bedriftene, og beregninger på grunnlag av stikkprøver viste at langt de fleste enhetene var av ganske ung dato. Et rent statistisk utvalg ville følgelig bety at hovedtyngden av våre registreringsobjekter ville være bedrifter etablert f.eks. etter 1960, samtidig som størstedelen av de eldre enhetene simpelthen falt ut av bildet.¹⁾

Om vi nøyet oss med å betrakte prosjektet som en ren prøveundersøkelse, ville ikke dette representere noe

---

1) Note 1: Se neste side.

III. GJENNOMFØRING AV SPØRRESKJEMAASJONEN.

1. Innledning.

I vår prosjektbeskrivelse (Arbeidsrapport nr. 1) hadde vi argumentert for at spørreskjemaasjonen helst burde vært igangsatt i løpet av første halvdel av april. De praktiske forberedelser var kommet langt nok, men den økonomiske situasjon gjorde at denne fristen måtte oversittes - vi ventet på avgjørelsen av en viktig søknad (kr. 50000.-) For overhodet å komme igang før ferien ble det til slutt nødvendig å handle på tilsagn om støtte, og å håpe på at støtten virkelig kom, og at den ble stor nok. (Søknaden ble innfridd, men ikke fullt ut: vi fikk 40 av de 50 tusen vi hadde bedt om.)

2. Første aksjonsrunde.

Spørreskjemaene ble sendt ut 5. mai 1981. En presse-melding som var distribuert noen dager i forveien, ble tatt inn i de fleste bergensavisene og noen lokalaviser.¹⁾ Den klart viktigste avisen, Bergens Tidende, som dekket hele fylket, laget en relativt fyldig reportasje om prosjektet (intervju med to av prosjektmedarbeiderne - bilag 10).

Hovedtyngden av svarene kom inn i løpet av de første par ukene, men svarsendingen fortsatte å sige inn i beskjedne og avtakende mengder en tid etter dette. Omlag 1. juni måtte vi imidlertid regne første etappe som avsluttet, om vi skulle ha muligheter for å gjennomføre én purrerunde før fellesferien. Tendensen i svarkurven tilsa at bare få av de som nå fikk purrekjema ville ha svart likevel.

Inntil 1. juni hadde vi mottatt 515 svarsendinger og

---

1) Universitetets avdeling for opplysningsvirksomhet påtok seg det praktiske arbeid med utsending av meldingen.

- 30 -

68 uåpnede konvolutter i retur (firma nedlagt, flyttet, eier død o.l.). Om vi trekker de 68 fra målgruppen på 2927, får vi en reaksjonsprosent på 18, - et resultat som lå i underkant av hva vi hadde ventet på forhånd. Og bortimot halvparten av svarene var "uinteressante": tilsammen 254 svar falt i kategoriene "intet arkiv", "ufullstendig svar", "kun siste 10 år" (tabell 1). Men den øvrige halvpart berettet altså om arkivmateriale eldre enn 1970, hvorav hele 214 hadde dokumenter eldre enn 1950. 43 arkiver gikk tilbake til tiden før 1900. Om de store tall uteble, syntes vi til gjengjeld at innslaget av interessante og lovende svar var stort.

3. Første purrerunde.

Purrehenvendelsen ble sendt ut omlag 1. juni, til alle bedrifter som ikke hadde svart. Det ble ikke forsøkt istandbrakt spesiell mediadekning denne gang. Bortsett fra det spesielle pureskrivet var henvendelsen identisk med den første. I dette skrivet henstilte vi til mottakerne om å svare uansett, selv om de ikke hadde noe interessant materiale. Det hadde vi med vilje unnlatt å gjøre i første omgang.

Vi næret nemlig en viss frykt for at det ville være lettere å avspise oss med svar av typen "intet arkiv"/"kun siste 10 år" dersom vi selv eksplisitt inviterte til slike svar: Det ville i et så stort utvalg som vårt ganske sikkert være bedrifter med bevaringsverdig materiale som ikke ønsket å informere utenforstående - halv-"offentlige" - instanser om sin arkivsituasjon. Dels kunne det være brydsomt å avgi skikkelig svar, og dels kunne det tenkes å føre til ønske om utnyttelse av materialet, noe som kunne være lite ønskelig sett fra bedriftens side. Om ikke annet, ville pågang og eventuelt utlån påføre eierne ekstraarbeide. I tilfeller som dette ville svar av typen "intet arkiv"/"kun siste 10 år" være et vel

egnet virkemiddel til å avskjære ytterligere henvendelser i sakens anledning.

I en purrerunde var det midlertid på sin plass med en særlig oppfordring til de "arkivløse", av hensyn til svarprosenten. Vi regnet tross alt med at hovedtyngden av bedriftene faktisk befant seg i en slik situasjon at de nevnte svartyper ville være adekvate.

Muligens var det denne oppfordringen som gjorde utslaget. Reaksjonen ble i hvert fall overraskende god: 796 svar (og 17 returer) ga en svarprosent i forhold til antall utsendte skjemaer på hele 34%, dvs. nesten det dobbelte av i første etappe. (Målt mot total "effektiv" målgruppe ble den 28%, mot 18%). Og nettopp innslaget av "negative" svar ("ikke arkiv"/"kun siste 10 år"/ufullstendig svar) var betydelig større enn sist: hele 68% - mot under 50%. Forskjellen blir enda mer slående i absolutte tall: 534 mot 254. Vi fikk faktisk flere "negative" svar denne gang enn svar i det hele tatt første gang! Men samtidig var antallet "positive" arkivfunn ikke vesentlig lavere enn sist: F.eks. hadde 183 arkiver dokumenter eldre enn 1950, hvorav 23 eldre enn 1900, mot henholdsvis 214 og 43 (tabell 1).

Bortsett fra fordelingen mellom "positive" og "negative" svar, var det lite som tydet på at de to svargruppene var særlig forskjellig når det gjaldt faktorer som bransjetilhørighet, geografisk lokalisering, bedriftenes størrelse eller lignende.

4. Annen purrerunde.

Fellesferien gjorde det uaktuelt med nye fremstøt før i begynnelsen av august. I følge de opprinnelige planer skulle vi da ha gått i gang med telefonpurring av de bedrifter og foretak som ennå ikke hadde reagert. Resultatet av de to første etapper fikk oss imidlertid til å legge om planene.

For det første var gruppen som skulle kontaktes en god del større enn antatt på forhånd. Vi var inneforstått med at en effektiv telefonkontakt ofte ville innebære både to og flere samtaler, og i en del tilfelle sogar implisere ny utsending av skriftlig materiell. I lys av dette fremsto en målgruppe på over 1400 som urealistisk stor.

For det andre var utviklingen fra 1. til 2. etappe interessant. Den sterke stigning i samlet antall reaksjoner og det høye antall "positive" svar tydet på at den alminnelige "treghet" (vs. motvilje) var stor og utbredt, men samtidig åpen for påvirkning. Der burde fremdeles være en del å hente ved en 3. skriftlig henvendelse, som ville være et både billigere og raskere virkemiddel enn telefonkontakt. En gjennomgåing av adresselisten styrket denne antakelsen. Fremdeles var der en mengde "lovende" foretak som ikke hadde gitt livstegn fra seg (vurdert som lovende ut fra alder og/eller størrelse/økonomisk betydning).

Trass i ferietid lyktes det på kort varsel å få laget et helt nytt purrekriv samt etterfylt beholdningen av annet materiell (skjema, konvolutter m.m.). Den 2. skriftlige purring ble så sendt ut i første uke av august.

Resultatet ble imidlertid skuffende. Med 272 svar og 13 returer var vi tilbake til svarprosenten fra første omgang - 18%. Men dertil kom at det "positive" utbyttet var klart dårligere. Bare 59 av de 272 svarene - 22% - berettet om materiale eldre enn 1950 (tabell 1). Tilsvarende andel for første omgang var 42%.

Hvordan skulle vi tolke et slikt resultat? Hadde vi nå skrappt bunnen når det gjaldt mulighetene for "positive" arkivfunn? Neppe. Adresselisten rommet ennå rikelig med "lovende" firmanavn. Det var snarere grunn til å tro at vi nærmet oss en slags naturlig grense når det gjaldt gjennomslagskraften til et virkemiddel av typen postsendt, frivillig spørreskjema.

- 33 -

De tre skriftlige henvendelsene hadde ført til 1583 svarsendinger. Målt mot den totale målgruppe på 2927 enheter gir dette en reaksjonsprosent på 54%. Det vil imidlertid være rimelig å se bort fra de 98 virksomheter hvor konvoluttene kom uåpnet i retur. I all hovedsak var returene uttrykk for at firmaene var oppløst (eller aldri igangsatt). I så fall kommer reaksjonsprosenten opp i 56%. Tar vi dessuten i betraktning at antallet "døde" firmaer sannsynligvis langt oversteg 98 - vi skal senere begrunne dette - kan man med en viss rett si at reell reaksjonsprosent oversteg 60.

Vi har inntrykk av dette på sakkyndig hold blir vurdert som en temmelig god oppslutning for en privat, ikke-lovpåbudt spørreskjemaaksjon. F.eks. har prosjektet "Organisasjoner i Hordaland" i skrivende stund kommet opp i en svarprosent på 64, og det etter å ha hatt hjelp fra et godt utbygget nettverk av lokale medhjelpere (jfr. note 5/1).

Men fremdeles var det altså nærmere 40% av våre bedrifter som ikke hadde reagert. De innkomne skjemaer ga i seg selv et minimalt grunnlag for slutninger omkring årsakene til denne passiviteten. Dog kan nevnes at bare et par-tre svar hadde gitt uttrykk for direkte motvilje mot prosjektet. Vi har argumentert for at det sannsynligvis ennå fantes en god del interessant materiale i den uregistrerte gruppen. På den annen side var vi tilbøyelig til å tro at kategoriene "ikke arkiv"/ "kun 10 siste år" ville være enda sterkere representert her enn blant svarene i 1. og 2. purrerunde. Dette forholdet sammen med generell treghet (dårlig tid) og likegyldighet vis á vis prosjektets målsetting ble antatt å være hovedforklaringen på passiviteten. At direkte motvilje spilte en heller beskjeden rolle skulle bli bekreftet under telefonaksjonen.

5. Tredje purreunde - telefonaksjonen.

På grunn av økonomien fant vi det best å starte opp med et relativt begrenset utvalg bedrifter for telefonintervju - i alt ca. 320. Dersom arbeidet viste seg å gå lettere enn antatt, kunne gruppen utvides etter behov.

Vi tok ikke hensyn til representativitet under utvelgelsen av denne spesielle målgruppen. Tvert imot gikk vi "opportunistisk" til verks og plukket relativt vilkårlig de mest "lovende" foretak, med rimelige hensyn til bransjedekning og geografisk spredning. Til en viss grad kan sies at produksjonsbedrifter ble prioritert fremfor annen virksomhet. Detaljhandel, bygg og anlegg/håndverk og privat tjenesteyting kom alle lavt på listen.

Telefonaksjonen ga en del overraskende erfaringer.

For det første viste aksjonsformen seg å være langt mer arbeidskrevende og psykisk anstrengende enn antatt på forhånd. De første telefonhenvendelser ble gjort sist i august, nesten en måned etter at siste, og omlag 4 måneder etter at første skriftlige henvendelse var gått ut. Effekten av presseomtalen hadde forlenget fortatt seg, og prosjektet måtte forutsettes ukjent av de fleste. I litt større firmaer hvor det kunne by på problemer å finne frem til rette vedkommende, ble det ofte nødvendig både med flere samtaler og ditto presentasjoner av prosjektet (hvem, hva, hvorfor).

Problemene var imidlertid ikke løst når det hadde lyktes å etablere kontakt med den arkivansvarlige. Som regel kunne ikke vedkommende gi et tilfredsstillende svar på stående fot. Han/hun måtte kontaktes igjen, eller ba om å bli tilsendt det skriftlige materiell. Særlig for større firmaer var det forbausende ofte tilfelle at våre konvolutter ikke var nådd frem til rette vedkommende. Henvendelsene kunne ha blitt liggende på feil sted eller de kunne ha blitt silt ut på forkontorer ("åpen sending", massekorsbånd, uviktig-/ikke presserende korrespondanse o.l.)

- 35 -

Det ble etterhvert strevsomt å skulle måtte bearbeide mange relativt vanskelig tilgjengelig personer samtidig. En kunne heller ikke stole på at utfylt spørreskjema virkelig ble returnert, selv om dette var lovet. Ikke minst ble det praktisk enerverende stadig å skulle måtte presentere prosjektet for nye personer, som likevel viste seg ikke å være rette person (Vi hadde av budsjettmessige grunner ikke anledning til å benytte flere personer til dette arbeidet). Dette til tross for at henvendelsene stort sett ble møtt med velvilje. Negative reaksjoner eller avvisning forekom bare i ytterst få tilfeller. På forhånd hadde vi faktisk fryktet en viss irritasjon, ettersom det nå var 4. gangen vi plaget de utvalgte med samme sak.

For å illustrere hvor arbeidskrevende operasjonen var, kan nevnes at det gikk med bortimot 100 timer til å oppnå kontakt med 179 av utvalgets 323 bedrifter. Av disse fikk vi svar fra 144 (tabell 6). For 46 av bedriftene lyktes det ikke å oppspore telefon; sannsynligvis var de ikke lenger i aktivitet. I 44 tilfeller hadde vi ringt uten å få svar eller uten å få tak i rette person. For 38 bedrifter hadde vi ikke engang rukket å forsøke kontakt da aksjonen ble avblåst et stykke ut i oktober. (Aksjonen pågikk såvidt lenge både fordi "materien" var tung å bearbeide og fordi den som sto for jobben måtte gjøre den innimellom andre og viktigere oppdrag.). "Produktiviteten" ved denne aksjonsformen var således ikke overvettets stor.

Om vi derimot begrenser oppmerksomheten til de svarene som ble mottatt, så må utbyttet kunne sies å være brukbart. 58 arkiver, dvs. 40%, hadde materiale eldre enn 1970, mot bare 30% for 2. purrerunde. En bør imidlertid ha i mente at telefonobjektene representerte et utvalg av de antatt mest "lovende" bedrifter - det

var urealistisk å regne med like gode resultater for resten av bedriftene. På den annen side ville prosentene av arkiver eldre enn 1970 ganske sikkert ha blitt enda høyere enn 40, om det ikke hadde vært for det uforholdsmessig store innslag av "ufullstendige" svar i telefonrunden (40 %). Dette siste skyldes bl.a. de skjemaer som måtte utfylles av prosjektmedarbeideren på grunn av telefonkladder, da lovet spørreskjema fra bedriftene uteble.

Vi nevner at de interessante svarene i stor utstrekning kom fra veletablerte bergensfirmaer. Blant de gjennomgående små bedrifter på landsbygden kunne det bli heller langt mellom de verdifulle svarene.

Endelig tar vi med at påliteligheten til telefonsvarene ble vurdert som relativt høy. Vedkommende som foresto telefonintervjuene fikk f.eks. et klart inntrykk av at når arkivansvarlige eller bedriftsledere svarte "intet materiale utover de påbudte 10 år", så var dette virkelig tilfelle. Samtaleformen ga i seg selv et godt vurderingsgrunnlag.

6. Om oppfølging og kontroll av data - og mer om prosjektets økonomi.

I utgangspunktet hadde vi både store ambisjoner og et konkret handlingsprogram på dette punkt (se ovenfor s. 27). Da tiden var inne for iverksetting av planene, dvs. etter at siste skriftlige purrerunde var avsluttet og telefonaksjonen påbegynt, ble det imidlertid klart for oss at pengene ikke ville strekke til. Som før nevnt var det grunn til å tro at dette ville bli en relativt arbeidskrevende og derfor kostbar operasjon. Økonomien hadde allerede tvunget oss til en drastisk beskjæring i målsettingen for telefonpurringen. Slik det nå så ut, var det nødvendig å reservere de gjenværende midler for bearbeiding av allerede innsamlet materiale samt utskrivning og produksjon av prosjektrapport.

- 37 -

Det ante oss at også denne del av oppgaven kunne vise seg å bli mer arbeidskrevende enn antatt på forhånd. Det var en svært viktig oppgave. Kartleggingsarbeidet ville være spilt møye om ikke materialet ble bearbeidet og resultatene gjort tilgjengelig for andre. Uten rapport ville det heller ikke bli lett å sikre prosjektets videre fremdrift (fullfinansiering av fase 2).

Den etterhvert trange økonomi kan i hovedsak tilbakeføres til to forhold.

For det første hadde vi i planleggingsfasen kalkulert med et samlet finansieringsbehov for fase 1 på kr. 88.334 ¹⁾ - utover de gratistjenester vi kunne regne med å motta fra Historisk institutt og Statsarkivet i Bergen. Pr. 1/4 1982 har vi mottatt i alt kr. 78.700.-, altså kr. 10.000 mindre enn beregnet. Størrelsen på dette beløpet, og at dette ville bli den endelige sum, var klarlagt i god tid før spørsmålet om kontroll og oppfølging av data måtte avgjøres (september 1981).

For det andre viste det seg flere ganger at målsettingene var tyngre å realisere enn det vi hadde forutsatt i planleggingsfasen. På den annen side skulle det egentlig godt gjøres å måle et såvidt sammensatt og omfattende prosjekt presist nok til at kalkylen faktisk traff de reelle kostnader. Rett nok hadde vi Fiskeriprojektets erfaringer å bygge på, men disse rakk i viktige henseende ikke langt nok.

Takket være "krympingen" av telefonpurringen og elimineringen av kontrollaksjonen lyktes det likevel noenlunde å komme i havn.

Vi viser her til regnskap nedenfor (s. 54).

---

1) Arbeidsrapport nr. 1, s. 21. Dette beløpet inkluderte også midler nyttet til grovplanlegging av fase 2, samt til arbeidet med å sikre finansieringen av denne.

RESULTATER - ANALYSE.

Presisering av svarprosenten.

Vi kom frem til en samlet reaksjonsprosent for de tre spørreskjemaaksjonene på 54%, ved å måle antall innkomne skjemaer mot totalt antall foretak i målgruppen. Vi justerte målgruppen for de omlag 100 returene, kunne tallene høynes til 56%, og vi antydte at det som følge av ytterligere justeringer kunne bringes opp i over 60%. Vi skal se nærmere på denne påstanden.

Men først vil det være naturlig å ta i betraktning resultatene fra telefonaksjonen. Resultatet ble 144 mer eller mindre godt besvarte skjemaer, dels fylt ut av arkiviere selv, dels av oss under telefonintervju. Sammen med de 1583 svarene fra de foregående rundene gir dette en "primær" reaksjonsprosent på 59%. Ved å ta i betraktning de 98 returene får vi en "reell" reaksjonsprosent på 61%.

Vi forsvarer dette kunstgrepet med at det egentlig er urimelig å måle responsen mot en målgruppe som er "oppblåst" av opphørte eller inaktive firmaer. Og vi skal se at misvisningen var større enn det som følger av returene.

Vi har tidligere nevnt at det ikke lyktes å oppspore telefon for 46 av de 323 bedriftene i telefonutvalget. I de fleste av disse tilfellene var nok virksomhetene opphørt.

Vi hadde i utgangspunktet trodd på Handelskalenderens egen påstand om at den var en godt ajourført kilde.¹⁾

Returene og de telefonløse bedriftene ga grunn til å betvile

---

1) "For å sikre den nødvendige ajourføring har redaksjonen bl.a. benyttet firmaregistrene, kunngjøringer etc. Kontaktledd over hele landet har vært med på å bearbeide manuskriptene. Det er sendt ut ca. 80 000 spørrekort og det er foretatt personlige besøk hos de næringsdrivende. Redaksjonen kan derfor ikke påta seg ansvaret for mulige feil eller utelatelser." (Fra forordet i Norges Handelskalender).

- 39 -

dette. En gjennomgåelse av de innkomne svar ga som resultat over 200 tilfelle hvor det ble opplyst at firma var opphørt, virksomheten oppløst, eier død o.l. - og dette hadde ikke sjelden skjedd for flere år siden. I de mest ekstreme tilfeller kunne det dreie seg om 15-20 år;

Informasjoner som dette ga grunn til å se nærmere også på den gruppen som ikke hadde reagert på noen av våre henvendelser. Dette lot seg gjøre ved jevnføring med en annen, parallell og åpentbart ajourført kilde: Bergens Adressebok (1981).¹⁾ Verket dekket dessverre bare nåværende Bergen kommune, men for dette området viste det seg at hele 140 av de firmaer som ikke hadde svart manglet i Adresseboken. (En kontrollundersøkelse viste dessuten at svært mange av de firmaer hvor retur, mangel på telefon eller avgitt svar tydet på eller berettet om opphør, også manglet.) Dersom vi kan forutsette at graden av "misvisning" er den samme i landkommunene, får vi 210 "døde" eller "fiktive" firmaer for fylket som helhet.

Følgende oppstilling gir reaksjonsprosenten målt mot en målgruppe som ettervårt syn er mer realistisk enn den som ble tatt ukritisk ut av Handelskalenderen:

Opprinnelig adresseliste		2927 enheter
Returer	98	
Firmaer uten telefon	46	
Firmaer som manglet i		
Bergens Adressebok	140	
Anslag for landkommunene	<u>70</u>	
Sum opphørte foretak	<u>354</u>	
Reelt utvalg (virksomme bedrifter)		<u>2573 enheter</u>
Mottatte reaksjoner		1729 enheter
Reell reaksjonsprosent		<u>67,2%</u>

1) Når det gjelder B.A. hadde vi valget mellom 1981-årgangen, datert april 1981 og 1979/80 årg., datert okt. 1979. Dette betyr at ingen av de to årg. var direkte sammenlignbare med H.k. av 1980, som var datert apr. dette året. Vi valgte 1981, da dateringen var sammenfalt med tidspunktet for ut-sending av spørreskjemaet. H.k. kom dermed i et noe dårligere lys enn om vi valgte 1979/80 utg. av B.A. En del av firmaene som manglet i B.A. 1981 var med i B.A. 1979/80 - men langt fra alle.

Vi opererer her med eksakte tall, men de er alle be-
heftet med en viss usikkerhet. Dette tilsier et visst
måtehold, som f.eks. at vi reduserer reaksjonsprosenten
fra 67% til 65%.

På den annen side bør svarprosenten sees i lys av det
forhold at vår målgruppe omfattet all slags bedrifter fra
storindustrielle foretak til den mest beskjedne hjemme-
industri, kanskje drevet som supplement til hovedyrke
innen jordbruksnæringen.

Det ville ikke være overraskende om mange nærings-
drivende anså sin virksomhet som så ubetydelig at den måtte
være irrelevant eller uinteressant i vår sammenheng. Og
tilsvarende: at eventuelle spredte dokumenter ikke svarte
til det vi var ute etter når vi spurte etter "arkiv". Vårt
skjema kunne kanskje gi inntrykk av at "arkiv" var noe mer;
nemlig en større sømling hvor flere forskjellige dokument-
typer var representert (inntil 7), hvor omfanget ble målt
i hyllemeter og hvor det var naturlig å spørre etter
"arkivfortegnelse". Enkelte av svarene bekrefter eksistensen
av slike holdninger, ¹⁾ selv om det er vanskelig å si noe
om hvor utbredt de var.

Synspunkter som dette skal imidlertid ikke overdrives.
Vi har nemlig fått temmelig mange svar fra småforetak,
enmannsbedrifter og sogar hjemmeindustri.

Vi har ikke gjort noe forsøk på tallfesting av forholdet,
men har ikke inntrykk av at denne gruppen er uforhold
svakt representert blant svarene.

2. Om svarenes kvalitet.

Samtidig skal presiseres at reaksjonsprosent er én ting,
svarenes kvalitet noe ganske annet. Den var ofte dårligere
enn vi kunne ha ønsket.

For det første var det i omlag 90 tilfeller vanskelig
å avgjøre om svareren hadde arkiv eller ikke. Videre

---

1) F.eks. svar av typen: "Noe arkiv har vi ikke. Men vi
har noen gamle regnskapsbøker liggende, ...".

var det minst 110 bedrifter som ikke ga informasjon om arkivets alder. For det tredje fikk vi 140 svar med opplysning om at firma var nedlagt, eier død o.l., men hvor det ikke ble sagt noe om arkivsituasjonen. Den mest rimelige tolkning i slike tilfeller vil være at der ikke finnes arkiv, men sikre kan vi ikke være. En så viktig opplysning som arkivets omfang fantes bare i 590 av svarene. 680 bedrifter som oppga at de hadde arkiv, tok ikke bryet med å måle omfanget (alle tallene her er hentet fra tabell nr. 3. Som vi snart skal vise kan det være grunn til å bruke dem med et visst forbehold).

Det ville vært ønskelig med ny henvendelse pr. telefon eller spørreskjema til alle de bedrifter som ga usikre eller mangelfulle informasjoner, men som tross alt hadde vært velvillige nok til å svare. Økonomien tillot imidlertid ikke dette - det ville blitt aktuelt med adskillige hundre henvendelser, og trolig også med flere runder, for å få et tilfredstillende utbytte. Ennå er det ikke for sent å gjøre det.

3. Om usikkerhet i tabellverket.

De trange økonomiske rammer har også medført en annen form for usikkerhet i vårt materiale.

Informasjonene i de over 1700 besvarte spørreskjemaene er forsøkt bearbeidet i et omfattende tabellverk. I den grad tabellene er sammenlignbare, viser det seg i mange tilfelle at tallene ikke er helt sammenfallende. F.eks. kan nevnes at tabellene 1, 2, 3 og 5 opererer med henholdsvis 1729, 1706, 1690 og 1734 mottatte reaksjoner. Av forskjellige grunner er vi tilbøyelig til å legge størst vekt på det første tallet. Største avviket fra dette er på 2,2% (1690). Vi vil også kunne peke på en rekke uoverensstemmelser når det gjelder materialets fordeling på parallelle kategorier i forskjellige tabeller, dog som oftest av beskjedne størrelse. Noen av de største

gjelder nettopp de tall vi ga ovenfor over mangelfulle arkivopplysninger. Mens tabell 3 angir 90 tilfeller av helt uklar arkivsituasjon og 110 av udaterte arkiver, finner vi i tabell 1 240 skjemaer i den tilsvarende (felles-) kategori, altså en differanse på 40 (dvs. 17%). Om vi skal forsøke oss på en forklaring, vil vi for det første anta at noen av skjemaene som i tabell 1 er plassert i felleskategorien, i tabell 3 kan være plassert i en tredje kategori, nemlig tabellens kolonne 1c: "virksomheter som er oppløst, men hvor intet sies om arkivsituasjonen". For det andre vil det være sannsynlig at en del av differansen mellom de to tabellers totaltall for reaksjoner (39) nettopp kan tilskrives ulik håndtering av de helt uklare skjemaer.

I stedet for å påvise de forskjellige typer divergenser og forklare dem hver for seg, skal vi mer generelt ta opp de viktigste grunner til at dette problemet har oppstått.

En faktor er at bearbeidningen av materialet har pågått over lang tid. Arbeidet med de første tabeller begynte faktisk før alle svarene var kommet inn. Helt fra første stund var det nødvendig å foreta en rekke skjønnsmessige avgjørelser når det gjaldt skjemaenes plassering. I en del tilfeller var det uklart om svarene overhodet fortjente å være med i det endelige svarutvalget (1729)¹⁾.

---

1) Vi mottok noen titalls flere svar enn de nevnte 1729 men disse ble eliminert fra resultatlistene fordi de ikke ble betraktet som selvstendige eller genuine svar: En del svar henviste til svar fra moderbedrifter (som vi ikke visste var det) eller til oppbevaringsinstitusjoner. Og samme foretak kunne avgi to (like) svar, etter å ha vært purret ved en misforståelse, eller fordi det hadde to adresser i vårt område. Det var ikke enkelt å forholde seg konsekvent til disse "unntakene", når man kom borti dem ved forskjellige anledninger, og man ikke hadde vært forutseende nok til å kode dem etter førstegangs klassifisering. Derfor de ulike totaltall: 1690, 1706, 1729, 1734.

Langt oftere var det problematisk å bestemme i hvilken alderskategori et arkiv skulle plasseres, og det kunne også være uklart med plasseringen i forhold til andre kategorityper, som f.eks. "firma avviklet"/"intet arkiv" vs. "ufullstendige opplysninger/uklart om bedriften har arkiv eller ikke". Vønskene skyldtes først og fremst at svarene var for upresise, men vår utforming av tabellkategoriene kunne også ha betydning i denne forbindelse. Det var ikke gitt at det system vi valgte i utgangspunktet var det som var best tilpasset den informasjonsstruktur som faktisk lå i svarmassen, men som først ble åpenbar etterhvert som sorteringsarbeidet skred frem. Og kommet godt i gang, ble det for kostbart å snu bare for å foreta mindre tilpasninger.

En annen problemfaktor var at det i utgangspunktet heller ikke var klarlagt presis hvilke tabeller som skulle lages. Nye behov og målsettinger dukket opp underveis. Hadde tabellprogrammet vært klart definert fra starten av, ville det vært aktuelt både med tilpasning av kategori-systemene og med parallell sortering av skjemaene - f.eks. for tabellene 2 og 3.

Nå ble i stedet beslektede tabeller laget til forskjellig tid og uavhengig av hverandre.

Endelig kommer et mer trivielt forhold. Sortering av et så stort materiale som 1730 enheter med henblikk på flere forskjellige tabeller, hvorav noen med temmelig findele kategorisystem, var i seg selv en svær arbeidsoperasjon. Mulighetene for feiltelling, feilplassering eller utelatelse var til stede i rikt monn. Det kunne være strevsomt nok å sikre at den enkelte tabell ble innbyrdes konsistent. Skulle man gjøre det samme for tabellsystemet som helhet, ville det kreve en vesentlig større arbeidsinnsats. Denne prisen var vi ikke villig til å betale for å oppnå en strømlinjeforming av resultatene.

Som tidligere nevnt var ikke avvikene særlig store, sjelden mer enn et par-tre prosent. For våre formål var en slik presisjon mer enn tilstrekkelig. Da det dessuten var annen usikkerhet i materialet (svarprosent, ufullstendige svar o.l.), ville en perfektjonering på dette punkt ha mindre betydning.

Med disse forbehold skal vi se nærmere på hva tabellene kan fortelle om arkivsituasjonen.

4. Arkivmaterialets alder (tabell 1).

Bedriftene i vår målgruppe skulle i prinsippet være etablert før 1951. En del yngre enheter hadde nok kommet med (jfr. s. 21), og andre måtte i praksis betraktes som yngre p.g.a. rekonstruksjoner eller eierskifter. Likevel tror vi at målgruppens sammensetning fremdeles i all hovedsak svarte til den opprinnelige intensjon.

På denne bakgrunn er det bemerkelsesverdig at bare 486 av 1729 bedrifter - 28% - oppgir å ha arkiver som rommer materiale eldre enn 1950. Vi kan trygt gå ut fra at noen av de minst 110 udaterte arkiver (tabell 3) strekker seg tilbake til før 1950, men dette vil neppe være så mange at prosenten overstiger 30 (tabell 2 gir 506 arkiver eldre enn 1950; 29,9% av 1690 enheter). 165 av arkivene hadde dokumenter eldre enn 1920, og 76 eldre enn 1900 (tilsvarende tall fra tabell 2 er 171 og 80).

Hele 468 av bedriftene svarte at de kun hadde materiale fra de siste 10 år. I tillegg hevdet mange (eksisterende) bedrifter at de ikke hadde arkiv i det hele tatt. Disse må imidlertid ha ment at de ikke hadde noe materiale utover de lovpåbudte 10 år. I tabell 1 er disse bedriftene "skjult" i 1. kolonne, men vi finner dem i tabell 3, kolonne 1c: 147 enheter.

Samme resonnement kan gjøres gjeldende for de av de 241 bedrifter i tabell 1 (7. kolonne) hvor det var uklart om det forelå arkiv eller ikke. I følge tabell 3 (2. kolonne)

dreiet dette seg om 86 bedrifter. 468 + 147 + 86 gir 719 virksomheter med materiale kun fra de siste 10 år - 41,5% av alle enhetene. Om vi kan anta at aldersfordelingen blant de udaterte arkiver - lll ifølge tabell 3 - er omlag den samme som i utvalget som helhet, blir prosenten høyere, kanskje nærmere 45%. Vi minner om at disse prosentene hele tiden er målt mot totalt antall svar (1729). Blant disse var det imidlertid som tidligere nevnt over 200 opphørte bedrifter, hvorav de aller fleste ikke hadde arkivmateriale. Om vi eliminerte denne gruppen, ville de nevnte prosentandeler bli enda høyere; trolig oppunder 50% for kun siste 10 år, over 10% for arkiver med eldste dokument mellom 1970 og 1950, og over 30% med eldste dokument eldre enn 1950. Interessant er det også at 5% av de eksisterende bedriftene oppgir å ha materiale tilbake til forrige århundre.

For en mer fullstendig vurdering av arkivene som oppgis å være eldre enn 1950 viser vi til punkt 5 nedenfor; arkivene fordelt etter næring og bransje. Her blir også en del av arkivene med materiale tilbake til forrige århundre kommentert.

Tall som dette sier imidlertid ingenting om arkivmassenes fordeling på tidsepoker. For å få et inntrykk av dette måtte vi ha foretatt målinger i et utvalg av arkiver. Det har det ikke blitt anledning til. Hvis forholdene er noenlunde de samme som i Sverige, vil 90% av arkivmassen være yngre enn 1971 (jfr. s. 15).

5. Arkivene fordelt etter næring og bransje (tabell 2).

Vi avviste bransjetilhørighet som utvalgskriterium da målgruppen skulle utformes. Dette forhindret ikke at vi mente bransjetilhørighet ville være et viktig ordningsprinsipp ved analyse av de innkomne svar. Likevel ble fimaene i den opprinnelige adresselisten oppstilt i den rekkefølge de hadde i Handelskalenderens adressebind dvs. alfabetisk innen de enkelte kommuner. Dette ble gjort

- 46 -

for ikke å bruke for mye penger i starten, før vi visste hvilke bevilgninger som ville bli gitt.

Når så tiden kom for å ordne svårene, valgte vi å følge Statistisk Sentralbyrås "Standard for norsk næringsgruppering". Dette er et 5-sifret klassifikasjonssystem som brukes ved utarbeidelse av all offentlig næringsstatistikk. Systemet er meget findelt, og det finnes dessuten en håndbok som gir detaljerte anvisninger for hva som hører inn under de enkelte kategorier. ¹⁾ Vårt største problem i denne forbindelse var å avgjøre plasseringen til de foretak som arbeidet i mer enn én bransje samtidig. Det kunne dreie seg om større "konglomerat"-foretak med både produksjons- og salgsavdelinger i flere forskjellige bransjer, eller det kunne være små produksjonsbedrifter som drev detaljhandel med egne og andres varer (gullsmedforretninger, bakerier, kjøttforretninger o.l.). Skulle disse plasseres som handels- eller produksjonsbedrifter? Håndboken ga klare regler også for slike tilfeller, men vår informasjon om de aktuelle bedrifter var ofte for mangelfull til at vi uten videre kunne følge anvisningene. Det ble nødvendig med skjønnsmessige avgjørelser. Men bortsett fra at en del bedrifter kan ha havnet andre steder enn der sentralbyrået ville ha plassert dem, mener vi å ha opptrådt nokså konsekvent på dette punktet. ²⁾

Grupperingen av alle spørreskjemaene etter dette klassifikasjonssystemet innebar en omfattende arbeidsoperasjon. Resultatet er presentert i tabell 2. Sammendraget gir en oversikt over resultatene på næringsnivå (1-sifret kode). Hovedtabellen skal i prinsippet være fullstendig på næringsområdenivå (2-sifret kode). For 3 næringer har vi imidlertid nøydt oss med fullstendighet på 1-sifternivå, nemlig (2) bergverksdrift, (4) kraft- og vannforsyning og (5) bygge- og anleggsvirksomhet. I tillegg har vi tatt med de viktigste

---

1) "Statistisk Sentralbyrås håndbøker: Standard for norsk næringsgruppering". Oslo 1978. Tidligere utgaver kom i 1972, 1960 og i 1954.

2) Her er også beslutningsgrunnlaget tatt vare på, ettersom alle skjemaene ble merket med den aktuelle tallkode fra standardens gruppering.

- 47 -

undergrupper, like ned til 5-siffernivå. De fleste undergrupper er imidlertid ikke med. (Ved eventuell summering er det derfor viktig at man opererer på rett siffernivå.)

Det fremgår av sammendraget at alle næringer er representert. For primærnæringene er det riktig nok, med unntak for gartneridrift, utilsiktet. Svarene er kommet ved at foretak som i Handelskalenderen var registrert på andre områder, avga svar for sin virksomhet i primærnæringene. Bergverksdrift og (privat) vann- og kraftforsyning var beskjedent representert i fylket. Ellers ser vi at det er bra med svar i alle de øvrige næringene.

Men to næringer skiller seg klart ut, nemlig varehandel/hotell- og restaurantdrift samt industri. Førstnevnte står for nesten halvparten av alle svarene (49%). De aller fleste av disse gjelder handel: Engros- og agenturhandel er representert med 190 svar - et klart uttrykk for Bergens sterke stilling i denne sektor - mens detaljhandel har hele 587 svar. Her er landhandel den største enkeltgruppe med 172 spørreskjema. 52 landhandlerarkiver har materiale eldre enn 1950 og 12 eldre enn 1900.

Når det gjelder industrien ser vi at alle hovedgrupper er representert, men med flest svar i gruppene trevarefabrikker og verkstedsprodukter. Begge disse har sterke innslag av små og mellomstore bedrifter. 116 av de 356 industrisvarene oppgir materiale eldre enn 1950 (33%), 10 av dem eldre enn 1900.

Den næring som kan skilte med forholdsvis flest gamle arkiver er imidlertid bank- og finansieringsvirksomhet m.m.. Her opererer hele 58% av svarene med materiale eldre enn 1950. 34 arkiver strekker seg tilbake til det 19. århundre, 23 av disse er bankarkiver. For bankene rapporterte faktisk over 50% av svarene om arkivmateriale eldre enn 1900. Av andre grupper og undergrupper i denne næringen som er brukbart representert med arkiver eldre enn 1950, nevner vi forsikring, advokater og arkitekter.

Den svakeste næring i dette henseende er bygge- og anleggsvirksomhet. Her gjelder bare 15% av svarene arkiver eldre enn 1950. Dette er imidlertid ikke overraskende, næringens spesielle

struktur tatt i betraktning. Bl.a. tør fast kontor være en langt mer sjelden foreteelse her enn i del fleste andre næringer.

Om næringen transport og lagring skal bare sies at vi bl.a. mottok 50 svar fra rederier, fordelt på utenriks- og innenriksfart, og at 50% av rederiene hadde materiale eldre enn 1950.

På bakgrunn av hva vi tidligere har sagt om ønskeligheten av en verneplan for privatarkiv i Hordaland, melder det seg et viktig spørsmål: Kan svarfordelingen fortelle noe om hvordan arkivdekningen er i de forskjellige bransjer, og særlig da de bransjer som tradisjonelt har stått sterkt i fylket? I bransjer hvor dekningen er svært dårlig, kan det være tale om å ta vare på alt (over en viss alder), mens en i andre kanskje kunne nøye seg med prioriterte utvalg. Et informativt svar på spørsmålet ville således få viktige arkivfaglige og økonomiske konsekvenser. Vi kan imidlertid ikke gi svaret her og nå.

Som det framgår av tabell 2 har det vært vår hensikt å sortere også de virksomheter som ikke har svart etter klassifikasjonssystemet i "Standard for norsk næringsgruppering". Først når dette er gjort, vil vi kunne regne ut svarprosenten for de enkelte bransjer. For viktige bransjer vil det dessuten være ønskelig å danne seg et inntrykk av bedriftenes alders- og størrelsesstruktur for å se om arkivsvarene dekker de historisk mest interessante enhetene.

Dette arbeidet vil bli gjort, men først i tilknytning til prosjektets fase 2 : registrering av arkiver etter opphørte bedrifter. Denne fasen vil bli innledet med en kartlegging av bedriftsarkiver som pr. i dag finnes i oppbevaringsinstitusjonene. (Vi vet at både Statsarkivet i Bergen, Bergen byarkiv, Universitetsbiblioteket i Bergen og Bergens Sjøfartsmuseum har samlinger av bedriftsarkiver. I tillegg vil det sannsynligvis finnes noe materiale på Norges Handelshøyskole og i enkelte distriktsmuseer og kommunearkiv). Kartleggingen vil innebære at vi ordner arkivopplysningene etter samme system som i tabell 2. Det samme vil vi gjøre med arkiver som er

- 47 -

registrert ved Fiskeriprosjektet og Bedriftshistorisk senter.

Først når alle disse informasjonene er kombinert med resultatene fra våre prosjektfaser 1 og 2 i en ny tabell 2, vil vi ha gode nok forutsetninger for å vurdere arkivdekningen i de enkelte bransjer og næringer, og for å utarbeide en prioritert verneplan for bedriftsarkiv i Hordaland.

6. Om arkivenes omfang.

6.1 Arkivenes størrelse.

Av de 1256 bedriftene som oppga at de hadde arkiv, var det 588 som ga opplysninger om arkivets omfang. I 19 tilfeller ble benyttet rom- eller flatemål. De øvrige 569 målte materialet i hyllemeter (tabell 3, hovedtabellen).

Arkivene varierte sterkt i størrelse, fra 10 cm. til 13500 meter ! I tabell 4 har vi gruppert "hyllemeterarkivene" etter størrelse og alder (eldste dokument) ¹⁾. Vi skal ikke gi oss inn på en grundig analyse av tabellen i denne sammenheng, bare understreke det vi mener er hovedresultatet; at innslaget av "mellomstore" arkiver er forbausende stort. Mens 47,4% av arkivene har et omfang mindre enn 10 hyllemeter, finner vi såvidt mange som 41,9% av arkivene i størrelseskategoriene mellom 10 og 100 meter. Selv om fordelingen innen denne gruppen er avtakende fra 10 til 100 meter, er dette likevel interessant. Det bør også nevnes at 10,6% av arkivene - 59 stk. - måler mer enn 100 meter.

6.2 Hvor mange hyllemeter ?

Tabell 3 viser hvordan hyllemeterne fordeler seg på næring

---

1) Det skal påpekes at totaltallet for "hyllemeterarkiv" i tabell 4 er 554 mot 569 i tabell 3. Differansen gir et svvik på 2,6%, målt mot det største av de to tall. Jfr. hva vi tidligere har sagt om usikkerhet i tabellverket.

- 50 -

og bransje. Vi ser at bank og forsikring m.m. står for over halvparten av samlet arkivmengde - med sine nesten 23000 hyllemeter (Sammendrag tabell 3). Om vi sammenholder omfang med antall arkiver i denne næringen får vi et gjennomsnitt på 264 meter pr. arkiv. Bortsett fra den helt ubetydelige gruppen kraft- og vannforsyning, kommer transport m.m. (shipping) og industri nærmest, med henholdsvis 70 og 67 hyllemeter pr. arkiv. Gjennomsnittet for alle arkiver utenom bank og finansiering er 34 meter. Gjennomsnittet for bank og finansiering er imidlertid sterkt misvisende. Ett enkelt av arkivene her måler nemlig hele 13500 meter. Ser vi bort fra dette, blir gjennomsnittet for næringen 110 meter, fremdeles et høyt tall, men ikke lenger i særklasse.

Andre næringer som merker seg ut med store arkivmengder er industri med 6179 hyllemeter og varehandel m.m. med 6000. Derneft kommer transport m.m. med 2600 meter. Når det gjelder den videre fordeling på undergrupper og bransjer viser vi til hovedtabellen. Dog kan nevnes at de tre industrigruppene verkstedsindustri, metallindustri og kjemisk har 80% av alle hyllemeterne i industrien (9 grupper i alt).

Samlet arkivmengde hos de 588 bedriftene som oppga omfang var 39640 hyllemeter, 102 m² og 10 m³. Vi kan imidlertid uten videre slå fast at reell arkivmengde blant bedriftene i vår målgruppe må være langt større enn dette.

For det første kommer den kjensgjerning at hele 677 bedrifter har svart at de har arkiv, men uten å angi omfang. Kan en så anslå den mulige arkivmengden i denne gruppen? Gruppen er noe større (15%) enn den som står bak de nesten 40000 hyllemeterne. Spørsmålet er om dens sammensetning avviker fra den andre på måter som er interessante med henblikk på arkivvolum. Vi kan uten videre peke på ett meget viktig punkt: som nevnt sto bank og finansiering m.m. for godt over halvparten av det samlede antall hyllemeter - en enkelt bank sogar for 34 % ! Selv uten å ha målt forholdene for de øvrige bransjer, kan vi slå fast at bankene

i snever forstand står i en særstilling når det gjelder svarprosent. Den mangler ikke mye på 100 %. Uten bankene blir det igjen 20.000 meter og 557 bedrifter i "hyllemetergruppen". Vi har gått gjennom skjemaene for de 677 svarene med ukvantiserte arkiver. De aller fleste av disse oppgir arkivmaterialets alder. Selv uten å ha forsøkt tallfesting av forholdet, våger vi påstanden at de 677 ikke skiller seg negativt ut fra de 557 når det gjelder arkivenes alder - snarere tvert om. Heller ikke kan vi se at innslaget av store eller økonomisk viktige bedrifter er vesentlig mindre. Vi kunne nevne en rekke storbedrifter - både innen handel, skipsfart, industri og forsikring - som er med i denne gruppen. Når et flertall av foretakene som har arkiv ikke oppgir omfang, er det neppe uttrykk for at de har mindre materiale enn de øvrige. Grunnen er snarere den at arkivomfang er den mest brysomme informasjon å fremskaffe.

På denne bakgrunn kan vi tenke oss at det finnes et sted mellom 10.000 og 20.000 hyllemeter blant de 677 virksomhetene som ikke kvantifiserer omfanget av sine arkiver. For ikke å ta for hardt i, kan tallet settes nærmere 10.000 enn 20.000 hyllemeter.

Vi har tidligere argumentert for at også eksisterende bedrifter som sier at de ikke har arkiv, eller som svarer uklart på dette punkt, må ha noe arkivsaker - i det minste det lovpåbudte regnskapsmaterialet. Dette dreier seg om 147 + 86 bedrifter (se s. 44-45). Her vil vi ikke gi noen antydning om omfanget.

Viktigere enn denne gruppen er de mange foretak som overhodet ikke har reagert på våre henvendelser - etter justering for "døde" firmaer anslått til 844 enheter (tabellen på s. 39: 2573-1729= 844). På samme måte som for de ovenfornevnte 677 har vi prøvd å danne oss et inntrykk av denne gruppens sammensetning når det gjelder bedriftenes alder og størrelse/økonomisk betydning. Den kommer svakere ut enn de 677, men gruppen var en god del større, og det var fremdeles rikelig med bedrifter som burde kunne ha både

interessante og omfangsrike arkiv. Vi tar neppe for hardt i om vi gjetter på at der skjuler seg noen tusen hyllemeter i denne gruppen - kanskje mellom 5000 og 10000 meter. For sikkerhets skyld legger vi oss igjen nærmere den nedre grensen; 5000 hyllemeter.

Dette betyr i så fall et totalanslag for arkivbeholdningen i vår målgruppe på mellom 55.000 og 60.000 hyllemeter. ¹⁾

Tar vi så med at Bedriftshistorisk senter registrerte over 2000 hyllemeter bedriftsarkiv i Hordaland og Risikeriprojektet adskillige hundre meter, kommer vi enda nærmere de 60.000 hyllemeterne. (Alle bedrifter registrert av disse prosjekter ble holdt utenfor vår målgruppe).

Endelig er det på tide å ta i betraktning det faktum at vår målgruppe (2927 bedrifter) bare omfattet et utvalg av alle bedrifter i Hordaland. Handelskalenderen opererer som kjent med et totaltall for bedrifter og selvstendige næringsdrivende på omlag 12.000. En god del av de 9000 virksomheter vil være ganske unge. Flere tusen vil imidlertid ganske sikkert være etablert mellom 1950 og 1970, og således ha rukket å produsere anselige mengder arkivmateriale. Her våger vi oss ikke på gjetninger engang; antallet får tale for seg. Men vi er overbevist om at det må dreie seg om mange tusen hyllemeter.

---

1) Største delen av denne arkivmassen vil være av nyere dato. Den tidligere nevnte svenske undersøkelse (se s. 15), konkluderer med at 90 % av arkivmaterialet i private bedrifter er 10 år eller yngre. Denne arkivundersøkelsen var likevel eksplisitt konsentrert om tilveksten i bedriftsarkivene og tør derfor ha ansporet registreringsobjektene til å ta med alt nyere arkivmateriale. Vi har i presentasjonen av vårt prosjekt overfor næringslivet lagt vekt på at vi registrerer bedrifter som i utgangspunktet skulle være 30 år eller eldre. Derfor kan det tenkes at bedriftene som har fylt ut skjemaene i mindre grad har lagt vekt på å få med nyere arkivsaker. Dette punktet er avgjørende for en framtidig verneplan, og vil senere bli forsøkt klargjort gjennom arkivbesøk hos en del utvalgte bedrifter.

7. Geografisk variasjon? (tabell 5).

Tabell 5 viser hvordan arkiver og arkivmateriale fordeler seg på kommunene. Vi skal ikke gå særlig inn på dette temaet her, bare nevne noen hovedpunkter. For det første fremgår det at Stor-Bergen inntar en dominerende plass i helhetsbildet. Bergen har 66% av registreringsobjektene, 64% av antall arkiver med materiale eldre enn 1970, og hele 80% av hyllemeterne i disse arkivene. Likevel er omfanget av de registrerte arkivene i omlandskommunene også betydelig.

For det andre ser vi at reaksjonsprosenten varierer betydelig fra kommune til kommune (fra 20 til 100%). Vi har ikke forsøkt å klarlegge årsakene til dette, men er tilbøyelig til å legge størst vekt på ulikheter i næringsstruktur. Avstand til Bergen, og dermed indirekte pressedekning, kan også ha spilt inn. (Fjerne kommuner som Sveio, Ølen, Bømlo har f.eks. resultater under middels. For disse er det trolig Haugesund og ikke Bergen som er byen.)

Samtidig er det bemerkelsesverdig at reaksjonsprosenten for Stor-Bergen og landkommunene under ett var praktisk talt den samme: 61,2 mot 61,5%.

8. Arkivenes innhold - dokumenttyper (tabell 7).

Av det omlag 1250 virksomheter som oppga at de hadde arkivsaker, var det såvidt mange som 1098 - 88% - som anførte dokumenttype (tabell 7). Regnskapsmateriale kom ut som en klar nummer 1; 80% av de 1098 hadde slike papirer. (Når prosenten her ikke ble 100, så må det skyldes at en del bedrifter i sine svar har begrenset seg til å nevne materiale eldre enn de obligatoriske 10 år). Dernest kom lønningslister og korrespondanse/sakspapirer, begge med 54%. Først på 4. plass finner vi styreprotokoller, noe som imidlertid må sees i lys av det forhold at langt fra alle virksomheter var organisert som aksjeselskaper. På den annen side vil styreprotokollene, der de forekommer, som regel være blant de eldste dokumentene. Selv bedrifter

som kasserer mesteparten av arkivmaterialet, tar gjerne var på denne kildetypen.

I denne rapporten har vi kun presentert resultatene "anonymt", i tabellform. På det senere tidspunkt vil hovedresultatene også bli tilgjengelig i form av navne- og adresselister. Her vil bli oppgitt bl.a. alder på eldste dokument og arkivets omfang. I én liste vil bedriftene være ordnet etter kommune (alfabetisk), mens de i en annen vil være ordnet etter næring og bransje (etter samme system som i tabell 2 og 3 - standard for norsk næringsgruppering). I disse listene vil vi også ta med de bedrifter som ikke har svar+, eller som har svart ufullstendig.

NÆRINGS- OG ORGANISASJONSARKIV I HORDALAND.

Rekneskap for 1980, 1981 og første kvartal av 1982 og budsjett for 1982.

Løyvingane i dette tidsrommet er dels utbetalt direkte til den vitenskaplege assistenten, dels overførte til konto ved Statsarkivet i Bergen.

Dei løyvingane som Statsarkivet i Bergen har fått overført til sin konto er reviderte ved Statsarkivet (sjå rekneskap nedanfor). Dei direkte løyvingane til den vitenskaplege assistenten gjeld førebungsarbeid for prosjektet i 1980. Universitetet i Bergen og Norsk Privatarkivinstitut har her betalt tilsaman kr. 18.700 (kr. 13.700. frå Universitetet og kr. 5.000.- frå Norsk Privatarkivinstitut, alt eksklusiv arbeidsgjevaravgift til folketrygda og feriepengar). Løyvingane har gått direkte til løn, og er ikkje teke med i rekneskapet nedanfor.

Rekneskap fase 1: Registrering av arkiv hjå eksisterande verksemder. (Rekneskapet gjeld berre løyvingar overførte til Statsarkivet i Bergen sin konto, og reviderte ved Statsarkivet).

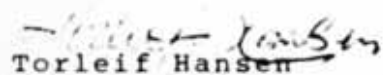
Løyving frå Hordaland fylke 1980		10.000.-
Løyving frå Hordaland fylke 1981		10.000.-
Løyving frå Norsk Kulturråd		40.000.-
Lønsutgifter	30.274,45	
Arbeidsgjevaravgift til folketrygda	5.085,60	
Trykkingsutgifter	9.849,60	
Porto	7.856,20	
Telefon	115,50	
Reiser	968,-	
Handbøker	602,-	
Dataperm	47,70	
Balanse 30.3 1982	5.200,95	
	<u>60.000,-</u>	<u>60.000,-</u>
Saldo 1.4 1982		5.200,95
Gjeld 1.4 1982:		
Feriepengar	2.997,17	
Utgifter til trykking av rapport	ca. 2.000.-	

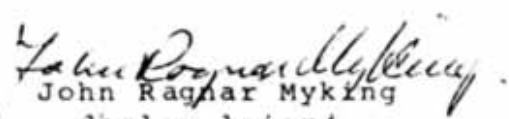
Resten av løyvinga, ca. kr. 200,- (kr. 5.200,95 - ca. kr. 5.000) vil verta overført til fase 2.

Budsjett for fase 2: Registrering av arkiv etter nedlagde verksemder

Overført frå fase 1		ca. 200,-
Løyving frå Bergen kommune		10.000,-
Til disposisjon	10.200,-	
	<u>10.200,-</u>	<u>10.200,-</u>

Statsarkivet i Bergen 6.4 1982

Revidert:
Torleif Hansen
førstearkivar

John Ragnar Myking
dagleg leiar

forts. neste side

I 1981 har den vitenskaplege assistenten, Anders Haaland, arbeidd 371 timar for prosjektet, medan kontorfullmektig Ragna Brakstad har arbeidd 212,5 timar, tilsaman 583,5 timar.

Andre ytingar og arbeid utført for prosjektet.

Gjennom Historisk institutt fekk prosjektet vederlagsfritt tilgang til Universitetet sitt EDB-anlegg, og Historisk institutt har også teke kostnadane med ein del av telefonpurringane.

Statsarkivet i Bergen har stilt arbeidsplass til disposisjon for prosjektet og dessutan dekkja hovedtyngden av dei daglege driftsutgiftene (telefon, porto utanom svarporto for registreringsaksjonen, kopieringsutgifter m.m.).

I tillegg har den daglege leiaren for prosjektet, som er tilsett ved Statsarkivet, nytta omlag 2 månadsverk på arbeid for prosjektet.

Kommentar til budsjettet for fase 2:

Hordaland fylke har løyvt kr. 10.000,- til denne delen av prosjektet, men pengane er enno ikkje overført til Statsarkivet i Bergen sin konto. Søknaden om kr. 15.000 frå Nansenfondet og kr. 30.000 frå Norsk Kulturråd er ikkje ferdigbehandla.

6.4 1982

John Ragnar Myking
John Ragnar Myking
dagleg leiár

TABELL 1. Reaksjonene fordelt etter aksjonsrunder og arkivets alder (eldste dokument).

Skjema mottatt etter	Ikke arkiv, firma avvirket o.l.	Arkiv med materiale tilbake til					Mangler tidsangivelse eller uklart om arkiv eller ikke.	Til-sammen mottatte reaksjoner	Antall foretatte henvendelser	Returer (henvendelser ikke mottatt)	"Effektive" henvendelser	Reaksjonsprosent
		Kun 1981-70 ("Siste 10 år")	1969-50	1949-20	1919-1900	f. 1900						
Første henvendelse	79	137	47	135	36	43	38	515	2927	68	2859	18%
Første purring	202	220	79	123	37	23	112	796	2344	17	2327	34%
Annen purring	51	108	23	49	6	4	31	272	1531	13	1518	18%
Telefonkontakt	23	3	30	13	10	5	59	144				
Svar - Statsarkivet	-	-	-	1	-	1	-	2				

Sum	355	468	179	321	89	76	241	1729	2927	98	2829	618
-----	-----	-----	-----	-----	----	----	-----	------	------	----	------	-----

Kommentar: For diskusjon av usikkerhet i tabellmaterialet se teksten s.41.

Vi gjør oppmerksom på at kolonne 1 er sammensatt av følgende kategorier:

- a. Bedrifter som eksisterer, men som eksplisitt sier at de ikke har arkivmateriale.
- b. Bedrifter som er nedlagt (opphørt, avviklet, innehaver død o.l.), men som eksplisitt sier at de ikke har arkiv.
- c. Bedrifter som er nedlagt, men som ikke sier noe om arkivsituasjonen (implisitt: de har ikke noe arkivmateriale igjen -?).

Prosenttalene i siste kolonne gjelder i forhold til antall utsendte skjemaer i de respektive runder, ikke totalt antall adresser

Sammendrag TABELL 2. Arkiver fordelt på næringsgrupper, bransjer og etter alder (eldste dokument)

	Ikke arkiv	Ufullstendig svar	Arkiver med materiale tilbake til					Sum	Utsendte skjema	Reaksjonsprosent
			1981-70 Siste 10 år	1969-50	1949-20	1919-1900	f. 1900			
1. Jordbruk, skogbruk, fiske og fangst	10	2	8	4	6	2	-	32		
2. Bergverksdrift	-	1	4	2	1	1	-	9		
3. Industri	42	82	92	34	80	16	10	356		
4. Kraft- og vannforsyning	-	-	-	-	1	1	-	2		
5. Bygge- og anleggsvirksomhet	18	30	34	11	15	2	0	110		
6. Varehandel, Hotell- og restaurantvirksomhet	150	113	266	84	159	38	28	838		
7. Transport, lagring m.m.	12	11	27	9	24	7	7	97		
8. Bank- og finansieringsvirksomhet, forsikringsvirksomhet, eiendomsvirksomhet og forretningsmessig tjenesteyting	25	12	19	11	39	20	34	160		
9. Offentlig, sosial og	32	21	25	9	10	4	1	102		

privat tjenesteyting										
SUM	289	272	475	164	335	91	80	1706		

Side_57.jpg

TABELL NR. 2

Arkiver fordelt på næringsgrupper, bransjer og etter alder (eldste dokument)

	Ikke arkiv	Ufullst. svar	Arkiver med materiale tilbake til					Sum	Utsendte skjema	Reaksjonsprosent
			1981-70 Siste 10 år	1969-50	1949-20	1919-1900	f.1900			
11. Jordbruk	8	2	7	4	3	2	-	26		
111 ..gartnerier..	8	2	5	3	1	-	-	19		
13. Fiske- og fangst	2	-	1	-	3	-	-	6		
2. BERGVERKSDRIFT	-	1	4	2	1	1	-	9		
3. INDUSTRI										
31. Prod. av næringsmidler, drikkevarer og tobakk	1	7	14	4	12	3	2	43		
3111. Slakting og produksjon av kjøttvarer	-	2	5	2	3	-	-	12		
3117. Produksjon av bakervarer	1	3	6	-	3	1	-	14		
32. Prod. av tekstilvarer, bekledningsvarer,	4	15	8	4	11	-	4	46		

lær- og lærvarer									
3213. Prod. av tri- kotasjevarer	-	2	-	1	2	-	3	8	
322. Prod. av klær, unntatt skotøy	2	8	5	1	3	-	-	19	
323. Prod. av lær, lær- og skinnvarer	-	1	-	-	2	-	1	4	
324. Prod. av skotøy	1	1	-	1	1	-	-	4	

Side_58.jpg

Forts. TABELL NR. 2

	Ikke arkiv	Ufullst. svar	Arkiver med materiale tilbake til					Sum	Utsendte skjema	Reaksjonsprosent
			1981-70 Siste 10 år	1969-50	1949-20	1919-1900	f.1900			
33. Prod. av trevarer	17	21	16	4	19	1	1	79		
33114. Prod av byg- ningsartikler (dører, vinduer, trapper m.m.)	2	2	5	2	10	-	-	21		
3321. Prod. av møbler	8	13	6	1	5	-	-	33		
34. Treforedling, grafisk prod. og forlagsvirksomhet	2	8	16	4	8	7	1	46		
34211/34212 Trykkerier	1	-	11	2	2	3	-	19		
34221-34229 Forlags- virksomhet	-	6	2	2	4	2	1	17		
35. Prod. av kjemiske produkter										

produkter, mineral- olje-, kull-, gummi- og plastprodukter	3	1	4	-	5	2	-	15		
3512. Prod. av maling og lakk	-	-	1	-	2	1	-	4		
36. Prod. av mineralske produkter	1	1	4	-	1	-	2	9		

Side_59.jpg

Forts. TABELL NR. 2

	Ikke arkiv	Ufullst. svar	Arkiver med materiale tilbake til					Sum	Utsendte skjema	Reaksjonsprosent
			1981-70 Siste 10 år	1969-50	1949-20	1919-1900	f. 1900			
37. Prod. av metaller	-	-	1	-	2	1	-	4		
38. Prod. av verkstedsprodukter	10	26	24	18	20	2	-	100		
• 3811. Prod. av husholdningsartikler, håndverktøy, låser og beslag.	1	1	1	2	2	-	-	7		
3819. Prod. av metallvarer ellers (emballasje, gjerdenetting, armatur, smier)	-	8	7	2	3	1	-	21		
3841. Bygging av fartøyer (bygging og rep. av skip og båter, motorer m.m.)	6	10	6	4	8	-	-	34		
39. Industriprod. ellers (gull- og sølvvarer, musikkinstrumenter,	4	3	5	-	2	-	-	14		

skilt m.m.)									
4. KRAFT- OG VANN- FORSYNING	-	-	-	-	1	1	-	2	
5. BYGGE- OG ANLEGGS- VIRKSOMHET	18	30	34	11	15	2	0	110	
5011. Oppføring av bygninger (støping, muring tømring, monter- ing m.m.	10	7	11	3	8	-	-	39	

Forts. TABELL NR. 2

	Ikke arkiv	Ufullst. svar	Arkiver med materiale tilbake til					Sum	Utsendte skjema	Reaksjonsprosent
			1981-70 Siste 10 år	1969-50	1949-20	1919-1900	f. 1900			
50121. Blikkenslagerarbeid	2	2	2	2	1	-	-	9		
50122. Rørleggerarb.	1	4	10	2	1	1	-	19		
50123. Elektrisk installasjonsarb.	2	3	7	1	1	-	-	14		
50124. Maler- og tapetserarb.	2	10	1	2	2	-	-	17		
6. VAREHANDEL, HOTELL- OG RESTAURANT-VIRKSOMHET										
61. Engros- og agenturhandel	24	33	65	18	38	7	5	190		
6111. Engroshandel med nærings- og nytelsesmidler	5	8	13	3	13	1	1	44		
6121. Engroshandel										

med varer	3	1	3	4	3	2	-	16		
6122. Engroshandel med jernvarer og bygnings- artikler	1	4	10	1	7	-	3	26		
6123. Engroshandel med maskiner utstyr	2	3	8	2	6	1	-	22		

Side_61.jpg

Forts. TABELL NR. 2

	Ikke arkiv	Ufullst. svar	Arkiver med materiale tilbake til					Sum	Utsendte skjema	Reaksjonsprosent
			1981-70 Siste 10 år	1969-50	1949-20	1919-1900	f. 1900			
614. Agenturhandel	12	16	22	7	7	2	1	67		
62. Detaljhandel	105	76	186	60	109	30	21	587		
622. Detaljhandel med nærings- og nytelsesmidler	71	46	84	19	45	10	15	290		
6221. Landhandel	35	31	42	12	32	8	12	172		
6222. Kolonialvarehandel	13	9	20	3	8	1	1	55		
6226. Detaljhandel med tobakk, sjokolade, frukt og iskrem	7	2	8	3	1	-	-	21		
623. Detaljhandel med beklednings- og tekstilvarer	12	8	30	12	22	10	1	95		
6231. Detaljhandel med skotøy	1	2	2	4	11	1	-	22		

	1	2	3	4	11	1	-	22		
6233. Detaljhandel med damekonf.	5	1	7	1	3	1	-	18		
624. Detaljhandel med møbler og innbo	3	4	12	7	7	-	1	34		
625. Detaljhandel med jern- og fargevarer, glass, stentøy og sportsutstyr	4	3	12	9	12	3	1	44		

Side_62.jpg

Forts. TABELL NR. 2

	Ikke arkiv	Ufullst. svar	Arkiver med materiale tilbake til					Sum	Utsendte skjema	Reaksjonsprosent
			1981-70 Siste 10 år	1969-50	1949-20	1919-1900	f. 1900			
626. Detaljhandel med ur, optiske artikler, musikk-instrumenter, gull- og sølvv.	6	6	21	6	8	2	-	49		
627. Detaljhandel med motorkjøretøyer og bensin	2	1	5	3	6	-	-	17		
6291. Detaljhandel med bøker og papir	1	1	6	1	4	1	-	14		
6292. Detaljhandel med sykepleie- og apotekerverer	1	2	6	-	3	3	2	17		
63. Hotell og restaurantdrift	21	4	15	6	12	1	2	61		
71. Transport og lagring	12	11	27	9	24	7	7	97		
711. Landtransport	8	3	4	2	4	2	2	25		

7121/2. Sjøfart (innen- riks og utenriks)	2	5	12	7	16	3	5	50		
8. BANK- OG FINANSIERINGS- VIRKSOMHET, FORSIKRING- VIRKSOMHET, EIENDOMS- DRIFT OG FORR.MESSIG TJENESTEYTING	25	12	19	11	39	20	34	160		
B1. Bank- og finansierings- virksomhet	1	3	1	3	5	8	23	44		

Forts. TABELL NR. 2

	Ikke arkiv	Ufullst. svar	Arkiver med materiale tilbake til					Sum	Utsendte skjema -	Reaksjonsprosent
			1981-70 Siste 10 år	1969-50	1949-20	1919-1900	f. 1900			
82. Forsikringsvirksomhet (liv og skade)	5	2	4	1	7	6	5	30		
83. Eiendomsdrift og forretningsmessig tjenesteyting	19	7	14	7	27	6	6	86		
8321. Juridisk tjenesteyting (advokater)	-	1	3	2	7	1	2	16		
8322. Revisjon og bokføring	8	-	7	2	1	-	1	19		
83241. Arkitektvirksomhet og byggeteknisk konsulentvirksomhet	7	-	1	2	12	1	1	23		
9. OFFENTLIG, SOSIAL OG PRIVAT TJENESTEYTING										
92. Renovasjon og rengj.	-	1	2	-	1			4		

93. Undervisning, helse- og andre sosialtjen.	4	3	7	-	4	2	-	20		
94. Kulturell tjeneste- yting, underholdning og sport	-	1	-	-	1	-	1	3		

Side_64.jpg

Forts. TABELL NR. 2

	Ikke arkiv	Ufullst. svar	Arkiver med materiale tilbake til					Sum	Utsendte skjema	Reaksjonsprosent
			1981-70 Siste 10 år	1969-50	1949-20	1919-1900	f. 1900			
95. Personlig tjenesteyting	28	16	16	9	4	2	-	75		
9511. Rep. av skotøy og andre lærv.	6	2	-	-	-	-	-	8		
9591. Hår- og skjønnhetspleie (frisører m.m.)	19	9	8	4	1	1	-	42		

Side_65.jpg

SAMMENDRAG AV TABELL 3: Arkiver fordelt på næringsgrupper og etter alder, og med angivelse av omfang (hyllemeter).

	Ikke arkiv, bedrift oppløst eller død o.l.	Ufullstendig svar mht arkiv eller ikke	Arkiv, men omfang ikke oppgitt	Arkiv, men udatert	Arkiver med materiale tilbake til					Sum hyllemeter
					1981-70	1969-50	1949-20	1919-1900	f. 1900	
Antall svar				Antall hyllemeter						
1. Jordbruk, skogbruk, fiske og fangst	8	1	18	30	7,5	-	-	22	-	59,5 (7)
2. Bergverksdrift	-	-	7	-	1	-	20	-	-	21 (2)
3. Industri	64	22	172	237	568,1	1675,7	2928,8	750	20	6179,6 (91)
4. Kraft og vannforsyning	-	-	-	-	-	-	30	200	-	230 (2)
5. Bygge- og anleggsvirks.	33	7	32	-	318	21,6	193	400		932,6 (35)
6. Varehandel- hotell- og restaurantvirksomhet	163	34	330	73,9	2110,5	730,7	1815,1	517,7	752	5999,9 (289)
7. Transport, lagring, (inkl. skiping)	12	4	44	-	478,3	10	1767	12	336,5	2603,8 (37)
8. Bank- og finansieringsvirksomhet, forsikringsvirksomhet, eiendomsdrift og forretningsmessig tjenesteyting	27	5	38	32	224	223	4877,7	334,1	17237	22928 (87)
9. Offentlig, sosial, og privat tjenesteyting	32	13	36	3	286,6	16	185	15	-	505,6 (20)

SUM TOTAL	339	86	677	375,9	3994	2677	11816,6	2250,8	18345,5	39460	(569)
-----------	-----	----	-----	-------	------	------	---------	--------	---------	-------	-------

Kommentar: Kolonne 1 er et sammendrag av kolonnene 1a, 1b, 1c i hovedtabellen.

Kolonne 1,2 og 3 angir antall svar (bedrifter).

I kolonne 4-10 angir derimot tallene hyllemeter. Talloppgavene for antall arkiver er sløyfet her. Dessuten er eliminert oppgaver over eventuelle arkiver hvor omfanget er oppgitt i flate- eller rommål. Det dreier seg om 19 arkiver.

I siste kolonne gje_{der} hovedtallene hyllemeter. Tallene i parentesene angir hvor mange arkiver det dreier seg om i hvert enkelt tilfelle.

Kommentar til tabell 3

Kolonne 1 er en samlekategori. De enkelte elementer er:

1a: Bedrifter som eksisterer, men som eksplisitt sier at de ikke har arkiv.

1b: Bedrifter som er nedlagt (opphørt, avviklet, innehaveren død e.l.), men som sier eksplisitt at de ikke har arkiv.

1c: Bedrifter som er nedlagt, men som ikke sier noe om arkivsituasjonen. (Implisitt: de har ikke noe arkiv igjen?).

Kolonne 2: her er plassert de svar som er av en slik karakter at det er umulig å si om bedriften har arkiv eller ikke.

Kolonne 3: x bak tallet markerer at arkivene mangler mål for omfang. Kolonnen summerer opp tallene for slike arkiver i kolonnene 4,5,6,7,8 og 9.

Kolonne 4-9: Hovedtallene angir antallet hyllemeter i vedkommende rubrikk. Tallet i parentes angir hvor mange arkiver som har bidratt til hyllemetertallet.

I de relativt få tilfeller der omfang oppgis i rom- eller flatemål (m^3 , m^2), er dette spesielt angitt. Disse oppgavene er utstyrt med egne parenteser, som regel til høyre for kvantumsmålet, men ikke alltid.

Antall x er ensbetydende med antall arkiver i vedkommende rubrikk uten oppgitt omfang. Til slutt kan nevnes at i de tilfeller der arkivomfang er angitt upresist, f.eks. ved

en øvre og nedre grense (10-20 m), har vi valgt å benytte middeltallet (15 m). For det enkelte arkiv vil dette kunne bli misvisende, men i det store hele vil det jevne seg ut.

Kolonne 10: Summerer alle kvantumsoppgaver, med oppgavene for antall arkiver i parentes.

TABELL NR. 3.
 Arkiver fordelt på næringsgrupper og etter alder, og med angivelse av omfang (hyllemeter).

	Ikke arkiv, bedrift oppløst, eier død o.l.			Ufullstendig svar mht arkiv eller ikke	Arkiv, men omfang ikke oppgitt	Arkiv, men udatert	Arkiver med materiale tilbake til										Sum hyllemeter			
	a	b	c				1981-70	1969-50	1949-20	1919-1900	f. 1900									
11. Jordbruk	1	4	2	1	13x	30 (1)	2x	7,5 (4)	4x	-	4x	-	3x	22 (2)	-	-	59,5	(7)		
13. Fiske og fangst		1		-	5x	-	1x	-		-	1x	-	3x	-	-		0,0	(0)		
2. BERGVERKSDRIFT				-	7x	-	1x	1 (1)	3x		1x	20 (1)	1x	-	1x	-	21	(2)		
3. INDUSTRI																				
31. Prod. av næringsmidler, drikkevarer og tobakk			2	3	26x	-	1x	63 (4)	10x	65 (2)	2x	67 (6)	7x	-	3x	-	3x	195	(12)	
32. Prod. av næringsmidler, drikkevarer, lær og lærvarer	4	1	3	2	25x	20m ² (1)	8x	205 (4)	4x	3,2 (2)	3x	21 (2)	8x	-		8,8m ² (1)	28,8m ² (2)	249,2	(9)	
33. Prod. av trevarer	10	8	4	6	40x	-	10x	1m ² (1)	48 (3)	4 (1)	4x	2,4m ² (1)	131 (5)	13x	-	1x	-	1x	183 3,4m ²	(9) (2)

34. Treforedling, grafisk prod. og forlagsvirksomhet	2	2	3	22x	-	2x	1m ³ (1) 37,5 10x (3) (6)	26,5 1x (3)	282 4x (4)	1/4m ³ (1) 40 4x (2)	= 1x	1 1/4m ³ (2) 386 (15)
35. Prod. av kjemiske produkter, mineralolje-, kull-, gummi- og plastprodukter	3	1	-	5x	-		30 3x (1)	-	10m ² (1) 600 2x (2)	700 (2)	-	10m ² (1) 1330 (5)
36. Prod. av mine- ralske produkter	1	1	-	5x	-		20 3x (1)	-	30 (1)	-	2x	50 (2)

Forts. TABELL NR. 3.

	Ikke arkiv, bedrift oppløst, eier død o.l.			Ufullstendig svar mht arkiv eller ikke	Arkiv, men omfang ikke oppgitt	Arkiv, men udatert	Arkiver med materiale tilbake til					Sum hyllemeter			
	a	b	c				1981-70		1969-50		1949-20		1919-1900		
37. Prod. av metaller				-	1x	-	8 (1)		-	1540 (2)	-	1x	-	1548 (3)	
38. Prod. av verkstedsprodukter	11	2	5	8	42x	37 (1)	8x	128,6 (9) 15x	1577 (10)	8x	0,3m ³ (1)	10 (1)	1x	-	0,3m ³ (1) 2010,4 (31)
39. Industriprod. ellers	2		2	-	6x	200 (1)	2x	28 (3)	2x	-	-	2x	-	-	228 (4)
INDUSTRI I ALT	33	11	20	22	172x	20m ² (1)		1m ² (1)	1675,7 (18)	18x	12,4m ² (2)	1/4m ³ (1)	8,8m ² (1)		42,2m ² (5) 1,6m ³ (3) 6179,6 (91)
4. KRAFT OG VANNFORSYNING				-							30 (1)	200 (1)			230 (2)
5. BYGGE- OG	15	3	15	7	32x		5x	318 (12)	12x	8m ² (1)	193 (8)	400 (2)			8m ² (1)

ANLEGGSVIRKSOMHET							(22)	21,6 7x (7)				932,6 (39)
61. Engros- og agenturhandel	13	8	17	6	63x	30,9 5x (3)	2m ² (1) 622,3 (29) 33x	391 5x (16)	733,1 (25) 15x	206,6 (4) 3x	86 2x (2)	2m ² (1) 2065,9 (79)
62. Detaljhandel	46	7	51	27	246x	43 (11) 30x	11m ² (3) 1405,2 (79) 109x	305,2 (20) 30x	8m ² (1) 999,5 (63) 49x	271,1 (15) 13x	2m ² (1) 506 (5) 15x	21m ² (5) 3530 (193)

Side_69.jpg

Forts. TABELL NR. 3.

	Ikke arkiv, bedrift oppløst, eier død o.l.			Ufullstendig svar mht arkiv eller ikke	Arkiv, men omfang ikke oppgitt	Arkiv, men udatert	Arkiver med materiale tilbake til					Sum hyllemeter						
	a	b	c				1981-70	1969-50	1949-20	1919-1900	f. 1900							
63. Hotell og restaurantdrift	14	3	4	1	21x	1x	83 (3)	13x	34,5 (3)	2x	82,5 (9)	4x	40 (1)	160 (1)	1x	400 (17)		
71. Transport og lagring	6	1	5	4	44x	4x	478,3 (13)	15x	10 (4)	5x	1767 (12)	13x	12 (3)	5x	336,5 (5)	2x	2603,8 (37)	
81. Bank- og finansieringsvirksomhet	1			1	11x	1x		1x	42 (2)	2x	3012 (5)		206 (6)	2x	3m ³ (1)	17063 (17)	5x	3m ³ (1) 20323 (30)
82. Forsikringsvirksomhet	3		2	-	10x	1x	116 (4)		50 (1)		365 (4)	2x	20m ² (1)	110 (2)	3x	709 (14)	20m ² (1)	
83. Eiendomsdrift og forretningsmessig tjenesteyting	4	6	11	4	17x	32 (2)	108 (7)	6x	131 (8)	1x	1500,7 (19)	8x	9m ² (1)	60,1 (5)	2x	64 (2)	9m ² (1)	1896 (43)

9. OFFENTLIG, SOSIAL OG PRIVAT TJENESTEYTING														
92. Renovasjon og rengjøring			1	3x		2x		1x						-
93. Undervisning, helse- og andre sosialtjen.	2	2		6x	3 (1)	2x	69,6 (6)	1x	4 (2)	2x	15 (1)	1x		91,6 (10)
94. Kulturell tjeneste- yting, underhold- ning og sport				2x		1x	-		6 (1)			1x		6 (1)

Side_70.jpg

Forts. TABELL NR. 3.

	Ikke arkiv, bedrift oppløst, eier død o.l.			Ufullstendig svar mht arkiv eller ikke	Arkiv, men omfang ikke oppgitt	Arkiv, men udatert	Arkiver med materiale tilbake til					Sum hyllemeter						
	a	b	c				1981-70	1969-50	1949-20	1919-1900	f. 1900							
95. Personlig tjenesteyting (skomakere, frisører, fotografer m.fl.)	9	8	11	12	25x	5x	217 (4)	12x	5m ³ 16 (3) 4x	175 (2)	2x	2x	5m ³ 408 (1) (9)					
SUM TOTAL	147	52	140	86	677x	20m ² 375,9 (20) 90x	(1)	14m ² 1m ³ 3994 (204) 269x	(5)	8m ² 5m ³ 2677 (79) 80x	(1)	20,4m ² 0,3m ³ 11816,6 (183) 157x	(3)	29m ² 0,3m ³ (48) 2250,8 41x	(2)	10,8m ² 3m ³ 18345,5 (35) 40x	(2)	102,2m ² 9,6m ³ 39459,8 (14) (5) (569)

Side_71.jpg

TABELL NR. 4.

Arkiver gruppert etter størrelse (hyllemeter) og alder (eldste dokument).

ANTALL HYLLEMETER											
	0-0,9	1-2,9	3-4,9	5-9,9	10-24	25-49	50-99	100-499	500-999	1000-	Sum
"GAMLE"/SENTRALE BERGEN - 5000 BERGEN (I alt 1515 utsendte skjema)											
Ubestemt tid	-	1	1	2	2	-	-	2	-	-	8
1981-70	9	21	17	15	32	11	10	6	1	-	122
1969-50	1	14	4	10	12	4	3	-	-	-	48
1949-20	5	13	6	10	23	13	12	11	1	2	96
1919-1900	2	2	1	3	8	2	2	3	-	-	23
f. 1900	-	3	1	-	-	3	1	6	-	2	16
Sum	17	54	30	40	77	33	28	28	2	4	313

BERGEN - ØVRIGE POSTNUMMER (I alt 436 utsendte skjema)											
Ubestemt tid	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
1981-70	4	4	1	3	4	3	2	3	-	-	24
1969-50	1	1	1	1	2	1	-	1	-	-	8
1949-20	2	4	2	4	3	1	1	5	-	-	22

1949-20	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5
1919-1900	2	-	1	2	-	-	-	-	-	-	4
f. 1900	-	-	-	1	1	-	-	2	-	-	4
Sum	10	9	5	11	10	5	3	11	-	-	64
Bergen i alt	27	63	35	51	87	38	31	39	2	4	377

Side_72.jpg

Forts. TABELL NR. 4.

ANTALL HYLLEMETER

0-0,9	1-2,9	3-4,9	5-9,9	10-24	25-49	50-99	100-499	500-999	1000-	Sum
-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	---------	---------	-------	-----

LANDKOMMUNER - HORDALAND (I alt 976 utsendte skjema)

Ubestemt tid	-	1	-	1	-	2	-	-	-	-	4
1981-70	4	15	11	10	14	9	1	-	-	-	64
1969-50	1	6	3	1	5	5	2	2	-	-	23
1949-20	2	11	5	8	12	6	3	5	2	1	55
1919-1900	2	2	-	2	4	2	3	1	-	-	16
f. 1900	-	-	-	2	5	-	3	4	1	-	15
Sum	9	35	19	24	40	24	12	10	3	1	177
Hordaland fylke	36	98	54	75	127	62	43	49	5	5	554
Prosentvis fordeling	6,5%	17,7%	9,7%	13,5%	22,9%	11,2%	7,8%	8,8%	0,9%	0,9%	99,9%

47,4%
av arkivene har et omfang
mindre enn 10 hyllemeter

41,9%
av arkivene har et
omfang større enn 10
og mindre enn 100
hyllemeter

10,6%
av arkivene har et
omfang større enn
100 hyllemeter

TABELL NR. 5 Resultatet ordnet etter kommune.

	Utsendte skjemaer	Returer	Netto henvedelser.	Reaksjoner		Siste 10 år. Ikke arkiv, bedr. nedlagt ufullstendig svar ol.	Arkiv med materiale tilbake til				Omfanget til arkiver som går tilbake til før 1969. Hyllemeter (tallene i parentes angir antall arkiv.)
				antall	i %		1969-50	1949-1900	f.1900	Sum	
5000 BERGEN	1512	66	1446	911	63	559	81	227	41	349	25862 (176) +150m ² (4) +1/4m ³ (1)
BERGEN - ØVRIGE POSTNR.	434	21	413	228	55	143	22	54	9	85	1756,7 (41) + 5m ³ (1)
BERGEN I ALT	1946	87	1859	1139	61,2	602	103	281	50	434	27618,7 (217) + 150m ² (4) + 5 1/4m ³ (2)
ASKØY	51	3	48	23	48	19	1	2	1	4	500 (1)

												500 (1)
AUSTEVOLL	10	0	10	8	80	7	-	-	1	1	-	-
AUSTRHEIM	10	0	10	4	40	3	1	-	-	1	-	-
BØMLO	36	0	36	19	53	6	4	8	1	13	479 (6)	
EIDFJORD	19	0	19	13	68	11	-	2	-	2	3	
ETNE	34	0	34	21	62	14	-	4	3	7	25 (1)	

Side_74.jpg

Forts.
TABELL 5.

	Utsendte skjemaer	Returer	Netto henvendelser	Reaksjoner		Siste 10 år. Ikke arkiv, bedr. nedlagt ufullstendig svar ol	Arkiv med materiale tilbake til				Omfanget til arkiver som går tilbake til før 1969. Hyllemeter.
				antall	i %		1969-50	1949-1900	f. 1900	Sum	
FEDJE	3	0	3	1	33	1	-	-	-	-	-
FITJAR	14	0	14	8	57	3	2	3	-	5	134 (3)
FJELL	17	0	17	8	47	5	1	2	-	3	25,8 (2)
FUSA	44	1	43	30	70	18	3	6	3	12	7 (1) 1,5m ² (1)
GRANVIN	6	0	6	5	83	3	-	2	-	2	2,4m ² (1)
JONDAL	18	0	18	11	61	9	-	2	-	2	12 (2)
KVAM	89	1	88	56	64	35	5	12	4	21	382,5 (11) 3m ² (1)

KVINNHHERAD	64	2	62	41	66	24	5	9	3	17	1183,2 (10) 8,8m ² (1)
LINDÅS	40	1	39	26	67	16	4	5	1	10	102 (4)
MASFJORDEN	12	0	12	9	75	6	1	2	-	3	123 (3)
MELAND	13	0	13	9	69	5	1	3	-	4	-
MODALEN	4	0	4	4	100	3	1	-	-	1	-

Side_75.jpg

Forts.
 TABELL 5.

	Utsendte skjemaer	Returer	Netto henvedelser	Reaksjoner		Siste 10 år. Ikke arkiv, bedr. nedlagt ufullstendig svar ol	Arkiv med materiale tilbake til				Omfanget til arkiver som går tilbake til før 1969.
				antall	i %		1969-50	1949-1900	f. 1900	Sum	Hyllemeter
ODDA	65	0	65	38	58	24	6	8	-	14	1799,5 (7)
OS	52	0	52	38	73	23	3	11	1	15	95 (6) 8m ² (1)
OSTERØY	36	1	35	29	83	16	4	9	-	13	30,7 (4)
RADØY	13	0	13	6	46	3	-	2	1	3	75 (3)
SAMNANGER	10	0	10	4	40	3	-	-	1	1	-
STORD	70	0	70	33	47	23	2	8	-	10	380 (6)
SUND	20	0	20	11	55	5	1	3	2	6	29 (2)

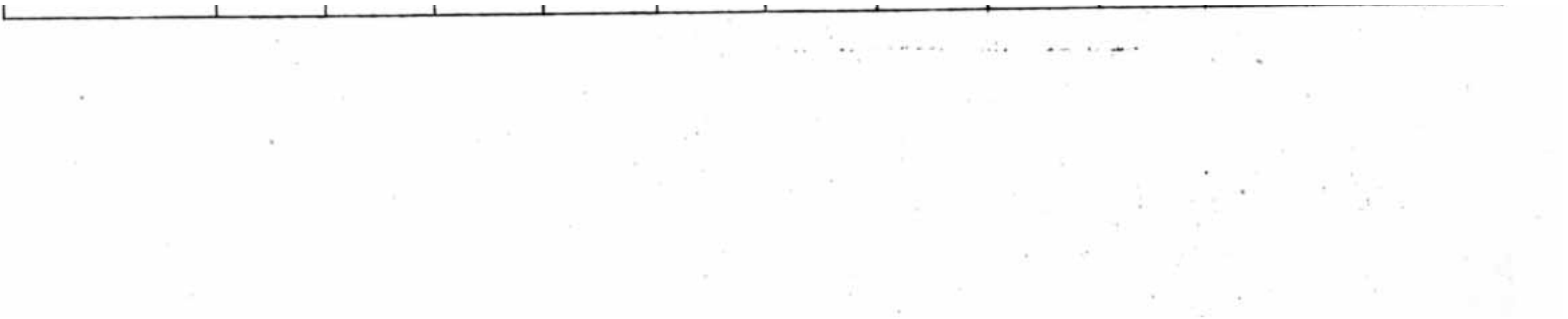

SVEIO	10	0	10	2	20	1	-	-	1	1	50	(1)
TYSNES	23	1	22	10	45	5	1	3	1	5	801	(2)
ULLENSVANG	34	1	33	22	67	9	1	8	4	13	138	(3)
ULVIK	8	0	8	6	75	2	3	1	-	4	48	(2)
VAKSDAL	14	0	14	11	79	6	-	5	-	5	17	(20)

Side_76.jpg

Forts.
 TABELL 5.

	Utsendte skjemaer	Returer	Netto henvendelser	Reaksjoner		Siste 10 år. Ikke arkiv, bedr. nedlagt ufullstendig svar ol	Arkiv med materiale tilbake til				Omfanget til arkiver som går tilbake til før 1969.
				antall	i %		1969-50	1949-1900	f. 1900	Sum	Hyllemeter
VOSS	102	0	102	71	70	34	9	20	8	37	492 (16)
ØLEN	27	0	27	13	48	7	1	4	1	6	24,5 (3)
ØYGARDEN	11	0	11	5	45	4	-	1	-	1	30 (1)
SUM LANDKommuner	979	11	968	595	61,5	353	60	144	37	241	6986,2 (121), 29,3 (6)
HORDALAND FYLKE	2925	98	2827	1734	61,3	955	163	425	87	675	34604,9 179,3m ² (10) 5 1/4m ³ (2)

Side_77.jpg

- 78 -

TABELL 6 - Telefonaksjonen

Hele telefonutvalget	323
Svar etter telefonkontakt, pr. spørreskjema eller direkte i telefonen	144
Har gitt tilsagn om svar pr. spørreskjema men uten å følge opp	21
Henviser til Oslo-kontoret	2
Henviser til Bergens Sjøfartsmuseum (arkiv avlevert eller registrert der) ..	8
Sier å ha svart tidligere	1
Vil ikke svare	<u>3</u>
Har oppnådd kontakt med	179
Ringt uten å få kontakt med firmaet eller rette vedkommende	44
Har ikke telefon (telefon ikke lokalisert) ..	46
Utgår av listen p.g.a. dobbelt registrering (firmaer med to adresser)	16
Har ikke rukket å ringe til	<u>38</u>
Sum ikke oppnådd kontakt	<u>144</u>
	323

TABELL NR. 7. Arkivenes innhold - dokumenttyper.

Antall bedrifter med opplysning om dokumenttype	1098	100%
Styreprotokoller	531	48%
Kopibøker	227	21%
Journaler	465	42%
Korrespondanse/Sakspapirer	596	54%
Regnskapsmateriale	876	80%
Lønningslister	597	54%
Produksjonsoppgaver	172	16%
Annet	236	21%

NÆRINGS- OG ORGANISASJONS-
ARKIV I HORDALAND,
Arstadveien 22,
5000 Bergen.

NYNORSK

SPØRJESKJEMA

1. Navn:		
2. Skipingsår:		
3. Eventuelle tidlegare namn på verksemda:		
4. Eventuelle bedrifter som er samanslutta med/innlemma i foretaket:		
5. Bransje(r):		
6. Kva tidsrom dekkjer arkivet?		
7. Kva inneheld arkivet?		
Type arkivsaker	(sett kryss)	Tidsrom:
Styreprotokollar	☐	<input type="text"/>
Kopibøker	☐	<input type="text"/>
Journalar	☐	<input type="text"/>
Korrespondanse/sakspapir	☐	<input type="text"/>
Rekneskapsmateriale	☐	<input type="text"/>
Lønningslister etc.	☐	<input type="text"/>
Produksjonsoppgåver	☐	<input type="text"/>
Anna	☐	<input type="text"/>
8. Kor stort er arkivet? (ca. hyllemeter)		
9. Kvar vert arkivet teke vare på?		
10. Finst det innhaldsliste?		
11. Andre opplysningar:		

Dato ..... Namn .....

**NÆRINGS- og ORGANISASJONS-
ARKIV I HORDALAND,**
Årstadv. 22,
5000 Bergen

NYNORSK

Bergen, 27. april 1981

REGISTRERING AV NÆRINGSARKIV I HORDALAND

Arkivmateriale etter verksemdar og sjølvstendige næringsdrivande representerer viktige kulturverdier. Denne type materiale er av stor interesse for historisk forskning, og vil vera ei hovedkjelde til kunnskap om Noreg si utvikling frå eit fattig land til eit av dei rikaste i verda.

Ei raskt veksande papirmengde, og gjennomgripande strukturendringar i næringslivet gjer at dette materialet vert stendig meir utsett. Uerstattelege arkiv går tapt kvart einaste år.

For å kartleggja omfanget av arkivsaker i den private sektoren har representantar for arkiv- og forskningsinstitusjonar teke initiativ til ei systematisk arkivregistrering i Hordaland. Registreringsskjema er sende til 3200 verksemdar og sjølvstendige næringsdrivande i fylket. Utvalet, som dekkjer så å seia alle bransjer, er gjort på grunnlag av Norges Handelskalender 1980, og er avgrensa til verksemdar me har grunn til å tru eksisterte også i 1950. For dei utvalde einingane ynskjer me å kartleggja alt materiale, utan omsyn til alder, som har tilknytning til næringsverksemd, anten det gjeld fullstendige arkiv eller berre einskilte arkivsaker.

Prosjektgruppa har representantar frå følgjande institusjonar: **Statsarkivet i Bergen, Norsk Privatarkivinstitutt, Bergen byarkiv, Norges Handelshøyskole og Universitetet i Bergen.** Prosjektet er også støtta av Hordaland fylkeskommune.

Me vil gjerne streka under at aksjonen berre siktar mot ei registrering, og at det ikkje er tale om innsamling av arkivmateriale. Me vonar at denne undersøkjinga på lengre sikt kan føra til eit betre tilbod både i form av fagleg hjelp og trygge arkivlokale for dei verksemdene som ynskjer at deira arkiv skal sikrast for ettertida.

Ei vellukka gjennomføring av registreringa vil vera av verdi både for arkivskaparar og arkivbrukarar ikkje berre i vårt fylke, men også i landet elles. Me ber Dykk difor fylla ut og returnera vedlagde spørjeskjema.

På førehand takk for hjelpa!

Med helsing

John Ragnar Myking
prosjektleiar

NÆRINGS- og ORGANISASJONS-
ARKIV I HORDALAND,
Årstadveien 22,
5000 Bergen

BOKMÅL

Bergen, 29. mai 1981

REGISTRERING AV NÆRINGSARKIV I HORDALAND

Vi har tidligere sendt Dem en forespørsel om dette, og tillater oss å minne om saken.

Det understrekes at vår målsetting kun er kartlegging, ikke inn-samling av arkivmateriale. Undersøkelsen er første forsøk i vårt land på en totalregistrering av næringsarkiv innen et avgrenset område. Et godt resultat vil således ha interesse langt utover Hordaland fylke.

Vi håper på svar fra alle virksomheter, store som små – enten de har mye eller lite arkivsaker. Selv dokumenter som i dag kan synes betydningsløse kan få stor verdi for ettertiden. Arkivdekningen vil i mange bransjer være så mangelfull at også beskjedne bidrag vil være vesentlige.

Vi ber om at De returnerer skjemaet selv om De ikke skulle ha noe arkivmateriale, da dette vil hjelpe oss med å unngå ytterligere henvendelser.

Dersom svar allerede er sendt, ber vi Dem se bort fra dette brevet.

På forhånd takk for hjelpen!

Med hilsen

John Ragnar Myking
prosjektleder

**NÆRINGS- og ORGANISASJONS-
ARKIV I HORDALAND,
Årstadveien 22,
5000 Bergen**

BOKMÅL

Bergen, 1. august 1981

REGISTRERING AV NÆRINGSARKIV I HORDALAND

Vi har tidligere gjort to henvendelser i sakens anledning. Oppslutningen har vært gledelig. Hittil har vi fått reaksjon fra 1300 bedrifter og selvstendig næringsdrivende.

Når vi ikke gir oss med dette, er det dels fordi vi mener det fremdeles finnes mye verdifullt materiale å registrere. Hovedsaken er imidlertid undersøkelsens metodiske siktemål. Aksjonen representerer første forsøk i vårt land på en totalregistrering av næringsarkiv i et avgrenset område. Distriktets størrelse og varierte næringsstruktur gjør at undersøkelsen vil kunne gi en pekepinn om arkivsituasjonen på landsbasis.

Ettersom nytteverdien på dette punkt øker med svarprosenten, håper vi på svar fra alle virksomheter, store som små – enten de har mye eller lite arkivsaker.

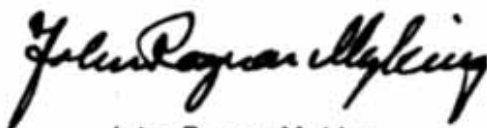
Det er ønskelig at også bedrifter som ikke har arkivmateriale utover de lovbestemte 10 år returnerer skjemaet med anmerkning om dette. Dermed unngår vi ytterligere henvendelser.

Vi vil for øvrig på ny understreke at aksjonen kun sikter mot kartlegging, ikke innsamling av arkiver.

Bak prosjektet står en gruppe med representanter fra følgende institusjoner: Statsarkivet i Bergen, Norsk Privatarkivinstitutt, Bergen byarkiv, Norges Handelshøyskole og Universitetet i Bergen. Undersøkelsen blir også støttet av Hordaland fylkeskommune og av Norsk Kulturråd.

På forhånd takk for hjelpen!

Med hilsen

John Ragnar Myking
prosjektleder

MASSEKORSBÅND

**Nærings- og organisasjons-
arkiv i Hordaland**

**STATSBARKIVET I BERGEN
Årstadveien 22
5000 BERGEN**

Kan sendes
ufrankert
i Norge.
Adressaten
vil betale
porto.

SVARSENDING

Avtale Nr. 501 117/5

**Nærings- og organisasjons-
arkiv i Hordaland**

ÅRSTADVOLLEN 5000 BERGEN

Side_84.jpg

UNIVERSITETET I BERGEN

Avdeling for opplysningsverksemd

BERGEN 4. mai 1981

Kartlegging av næringsarkiv i Hordaland

Samarbeid mellom arkivinstitusjonen,
Universitetet og Handelshøgskolen

I disse dagar vil mange verksemdar og sjølvstendige næringsdrivande få tilsendt spørjeskjema om arkiva sine. Bak aksjonen står ei prosjektgruppe med representantar frå Statsarkivet i Bergen, Norsk Privatarkivinstitutt, Bergen byarkiv, Noregs Handelshøgskole og Universitetet i Bergen. Føremålet er å kartleggja næringsarkiva i Hordaland fylke. Tiltaket er støtta økonomisk av Kulturstyret i Hordaland.

Slike arkiv representerar store kulturverdiar. Dei er ei kjelde til kunnskap om utviklinga innan dei einstilte næringar og bransjar. Dei er samstundes viktige for innsikta i den vekstprosessen som dei siste mannsaldrane har ført Noreg fram i første rekkja mellom dei rikaste nasjonane i verda. Arkivmateriale frå dei einstilte verksemdene vil dessutan ofte ha stor lokalhistorisk interesse.

Trass i dette har bedriftshistorisk arkivtilfang vorte lite påakta til no, medan registrering og sikring av offentlege dokument og fysiske kulturminne lenge har vore rekna som viktige samfunnsoppgåver. Ei gransking som i 1979 vart gjort mellom verksemdar i fiskerinæringa, synte at svært mykje eldre arkivtilfang alt var gått tapt, og at mange verksemdar kasserer alt materiale eldre enn 10 år. Det er grunn til å tru at dette er døkkjande også for arkivinstitusjonen i andre næringar.

Mange er nok ikkje klår over kva verdiar deira arkiv kan representera. Ein sterkt aukande papirmengde gjer det dyrt med ei omfattande lagring og mykje av dette materialet vert dessutan fort uaktuelt.

- 86 -   forts. Bilag 7

- 2 -

Det ligg heller ikkje føre retningslinjer frå potensielle brukar-
grupper om kva arkivsaker som er verneverdige. Ofte går difor heile
arkiv tapt, medan verdfullt materiale kunne vorte teke vare på til
ein rimeleg kostnad.

Strukturendringane i næringslivet dei siste tiåra med fusjonar
og nedleggjingar har også gått hardt ut over arkiva. Særleg alvorleg
er dette når heile bransjar fell bort, utan at det vert teke vare på
eit einaste firmaarkiv.

I Hordaland fylke er det i dag omlag 11.000 verksemder og sjølv-
stendige næringsutøvarar. Spørjeskjemaet vert sendt til alle
einingar som skal ha vore i drift også i 1950 - i alt 3.000 verksemder.
Med unntak av jordbruk og fiske, er alle næringar, bransjar og profe-
sjonar representerte i utvalet.

Prosjektgruppa ynskjer svar frå alle firma, både store og små.
Ikkje berre komplette arkiv og større dokumentsamlingar, men også
enkeltståande arkivsaker er av interesse.

Eit av føremåla med granskinga er å kartleggja omfanget av arkiv-
materialet i det private næringslivet, for å kunna vurdere kva arkiv-
lokale det vil vera bruk for i framtida. Prosjektgruppa vonar nemleg
at det på lengre sikt kan gjevast tilbod om sikring av arkivsaker til
dei verksemder og sjølvstendige næringsdrivande som ynskjer at deira
arkiv skal verta tekne vare på for ettertida.

Resultatet av spørjeskjemaaksjonen vil også visa kva slags materiale
som i dag vert teke vare på, og korleis dette fordelar seg på dei ulike
bransjane. Dette vil auka sjansen for at det frå alle delar av nærings-
livet kan sikrast representative arkiv.

Initiativtakarane presiserer at prosjektet berre tek sikte på
registrering, ikkje innsamling av arkiv. Ein kan likevel formidla
kontakt med arkivinstitusjonar i fylket som kan ta vare på verdfullt
materiale som måtte vera i fåresona.

Prosjektgruppa er merksam på den skjemaflaumen næringsdrivande i
dag er utsett for. Ein vonar likevel på god oppslutning. Aksjonen
er eit eingongstiltak, og målsetjinga er å betra situasjonen for dei
private arkiva.

Aviser som ga presseomtale.¹⁾

Bergens Tidende	5/5	1981	Bergen
Bergens Arbeiderblad	6/5	"	"
Morgenavisen	6/5	"	"
Sunnhordland	6/5	"	Stord
Hordaland	7/5	"	Voss
Strilen	19/5	"	Knarvik

Bergens Arbeiderblad 11/9 1981 Bergen

1) Det er mulig at flere aviser enn dette tok inn pressemeldingen. Dette er de som ble registrert gjennom Norske Argus. Vi har ikke selv gjennomgått de aktuelle aviser.

(Sunnhordland 6/5 1981)

Bilag 9

Kartlegging av næringsarkiv i Hordaland

Samarbeid mellom arkivinstitusjonen, Universitetet og Handelshøgskolen

I disse dagar vil mange verksemdar og sjølvstendige næringsdrivande få tilsendt spørjeskjema om arkiva sine. Bak aksjonen står ei prosjektgruppe med representantar frå Statsarkivet i Bergen, Norsk Privatarkevinstitut, Bergen byrkiv, Norges Handelshøgskole og Universitetet i Bergen. Føremålet er å kartleggje næringsarkiva i Hordaland fylke. Tiltaket er støtta økonomisk av Kulturstyret i Hordaland.

Slike arkiv representerer store kulturverdiar. Dei er ei kjelde til kunnskap om utviklinga innan dei einskilde næringer og bransjar. Dei er samstundes viktige for innsikta i den vekstprosessen som dei siste mannsaldrane har ført Noreg fram i første rekkja mellom dei rikaste nasjonane i verda. Arkivmateriale frå dei einskilde verksemdene vil dessutan ofte ha stor lokalhistorisk interesse.

Trass i dette har bedriftshistorisk arkivtilfang vorte lite påakta til no, medan registrering og sikring av offentlege dokument g fysiske kulturmin-

ne lenge har vore rekna som viktige samfunnsoppgåver. Ei granskning som i '79 vart gjort mellom verksemdar i fiskerieringa, synte at svært mykje eldre arkivtilfang alt var gått tapt, og at mange verksemdar kasserer alt materiale eldre enn 10 år. Det grunn til å tru at dette er dekkjande også for arkivsituasjonen i andre næringer.

Mange er nok ikkje klår over kva verdiar deira arkiv kan representera. Ein sterkt aukande papirmengde gjer det dyrt med ei omfattande lagring og mykje av dette materialet vert dessutan fort uaktuelt.

I Hordaland fylke er det i dag omlag 11000 verksemdar og sjølvstendige næringsdrivande. Spørjeskjemaet vert sendt til alle einingar som skal ha vore i drift også i 1950 — i alt 3.000 verksemdar. Med unntak av jordbruk, er alle næringer, bransjar og profesjonar representerte i utvalet.

Prosjektgruppa ynskjer svar frå alle firma, både store og små. Ikkje berre komplette arkiv og større dokumentsamlingar, men også einskiltstå-

nde arkivsaker er av interesse.

Eit av føremåla med granskninga er å kartleggja omfanget av arkivmaterialet i det private næringslivet, for å kunna vurdere kva arkivlokale det vil vera bruk for i framtida. Prosjektgruppa vonar nemleg at det på lengre sikt kan gjevast tilbod om sikring av arkivsaker til dei verksemdar og sjølvstendig næringsdrivande som ynskjer at deira arkiv skal verta tekne vare på for ettertida.

Resultatet av spørjeskjemaaksjonen vil og visa kva slag materiale som i dag vert teke vare på og korleis dette fordeler seg på ulike bransjar. Dette vil auka sjansen for at det frå alle deler av næringslivet kan sikrast representative arkiv.

Initiativtakarane presiserer at prosjektet berre tek sikte på registrering, ikkje innsamling av arkiv. Ein kan likevel formidla kontakt med arkivinstitusjonar i fylket som kan ta vare på verdfullt materiale som måtte vera i fåresonen.

BERGENS TIDENDE TIRSDAG 5. MAI 1981

Pilotprosjekt kartlegg viktige historiske kjelder

Næringsarkiva i Hordaland vert registrerte og granska

TEKST: JAN H. LANDRO
FOTO: SVERRE MO

I desse dagar vert det sendt ut spørjeskjema til omlag 3.000 verksemdar og sjølvstendig næringsdrivande i Bergen og Hordaland. Føremålet med denne granskninga er å kartleggja omfanget og verdien av arkivmaterialet i det private næringslivet.

Bak dette prosjektet står Statsarkivet i Bergen, Norsk Privatarkiv-institutt, Bergen byarkiv, Norges Handelshøyskole og Universitetet i Bergen. Kulturstyret i Hordaland står undersøkings økonomisk, og dei som skal ha det daglege ansvaret for prosjektet er arkivar John Ragnar Myking ved Statsarkivet og vitenskapeleg assistent Anders Haaland ved Historisk institutt, Universitetet i Bergen.

Dei to strekar under overfor Bergens Tidende at det berre er tale om å henta inn informasjon om dei arkiva som framleis finst, ein tek ikkje sikte på innsamling av dei. Men dersom eigarane sjølve skulle ønskja å få arkiva sine flytt over til eit tryggare lokale, kan aksjonen hjelpa med å formidla kontakt til arkivinstitusjonar i fylket som eventuelt kan stilla arkivrom til rådvelde.

No finst der sjølvstendig næringsdrivande i Hordaland fylke, men granskninga kan ikkje nå overalt. Difor har ein konsentrert seg om dei verksemdene som fanst alt i 1950 og vonar å kunna gje eit dekkjande bilete av praktisk tala alle bransjar og frie yrke med unatak av fiske og jordbruk.

Mykje vert kasta

Denne undersøkingsa er den første i sitt slag her i landet, fortel Myking og Haaland. Og det er på høg tid eit slikt arbeid vert gjort, legg dei til. Der finst nemlig lita rettleiing for private arkiv. Mykje materiale som kunne vera av historisk interesse vert rett og slett kasta, anten avdi eigarane ikkje skjønner kor verdfullt det er eller av dei ventar skikkeleg arkivplass.

— Kvifor er det så viktig å ta vare på dette materialet?

— Det kan ha mykje å seia for verksemdene sjølve og for bransjehistoria. Norsk historie har lenge vore politisk historie, så kom sosialhistoria og no vert den økonomiske historia stendig viktigare. Det er av stor interesse å få kartlagt den økonomisk utviklinga i landet vårt, og svara på mange ve-

sentlege spørsmål kan ein finna i næringsarkiva.

— Er det mogeleg eller ønskjeleg å ta vare på alt?

— Det let seg knappast gjera og er vel heller ikkje naudsynt. Med denne granskninga vonar vi å få skikkeleg oversyn over heile næringsbiletet. Materialet kan gje viktig og interessant informasjon om lokalhistoria og dessutan innsikt i tidlegare industri som ikkje kan skaffast på anna vis. Løn, teknologihistorie, sosiale tilhøve, arbeids- og levevilkår — får dei ulike arkiva kan der koma inn stoff som kan gje alle desse interessefelte nye dimensjonar.

Alt har interesse

Arkiv kan vera så mangt, det treng t.d. ikkje vera ei imponerende samling protokollar og mapper, seier dei to som skal leia prosjektet. Alt er av interesse, her er det ikkje spørsmål om storleik. Rett nok ber ein i spørjeskjema om opplysningar om kor stort arkivet er, kva for tidsrom det dekkjer obs., men Haaland og Myking strekar under at alt har interesse, om det kan synast aldri så lite og uinteressant.

— Trur de at skjematrytte arbeidsgjevarar tek seg tid til å svara dykk?

— Vi siktar mot fullt hus, men er budde på at svarprosenten kan henda vert noko lågare enn ynskjeleg. Det skulle ikkje ta mange minutt å fylla ut skjemaet, så vi voner på velvilje. Somme stader ottast dei kan henda og «snusing», men vi kan lova at denne granskninga ikkje kan munna ut i at ein horde studentar i neste omgang kastar seg over desse arkiva. Dessutan vonar vi å kunna gje arkiveigarane ein organisert, men sjølvstendig heilt frivillig tilbod om hjelp. Registreringsaksjonen vil på lengre sikt kunna få fart i dette, framfor alt dersom svarprosenten vert høg. Kan prosjektet samstundes auka medvitet og interessa hjå folk for det verdet slike arkiv kan ha, er ikkje noko betre enn det.

Loftsrydding

Registreringsaksjonen vil og gjerne ha arkivstoff frå verksemdar som ikkje lenger har hjula i gang. Ein har røynsle for at gammalt stoff ofte ligg bortgøymt hjå tidlegare eigarar eller deira familie eller etterkomarar. Det som finst på loft og i kjellerar vera av stor verdi, difor oppmodar Myking og Haaland dei som set inne med slikt materiale om å ta kontakt. Her gjeld sjølvstendig og regelen om at eigarane har den fulle råderetten, dei to for-skarane er berre ute etter å registrera stoffet.

Ei granskning i 1979 mellom verksemdene i fiskerinæringa synte at svært mykje av det eldre arkivmaterialet alt var gått tapt. Hermetikkindustrien hadde t.d. omlag 150 firma på sitt høgste, no er talet nede 10-12 — og berre eitt einaste velberga arkiv fortel historia om denne næringa. Den undersøkingsa som no er sett i gang er eit pilotarbeid som kan syna seg overlagt verdfullt for vidare registrering over heile landet. Med sitt allsidige næringsliv er Hordaland ganske representativ for landet som heilskap. Ein god respons på spørjeskjemaet vil difor kunna gje eit tilnærma rett bilete av tilhøva i det store og heile.

KULTUR

— Det er berre registrering, ikkje innsamling av næringsarkivet som er oppgåva vår, seier arkivar John Ragnar Myking og vit.sas. Anders Haaland.